

Jak se žije migrantům a migrantkám na území hl. m. Prahy

Závěrečná zpráva z dotazníkového šetření

Integrační centrum Praha, o.p.s.

Praha 2014

Dotazníkové šetření bylo zpracováno v rámci projektu Integrační centrum Praha II (EIF 2012-14) za finanční podpory Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí a rozpočtu hl. m. Prahy.

TENTO PROJEKT JE REALIZOVÁN ZA PODPORY EVROPSKÉHO FONDU PRO INTEGRACI STÁTNÍCH PŘÍSLUŠNÍKŮ TŘETÍCH ZEMÍ.

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN
Z ROZPOČTU HL. M. PRAHY.

Realizaci dotazníkového šetření ICP měly na starosti Vedoucí dotazníkového šetření:
Mgr. Berenika Kučerová a Bc. Anna Tučková
Kontakt: centrum@icpraha.com

Závěrečná zpráva z dotazníkového šetření je volně dostupná na webových stránkách organizace:
<http://icpraha.com/ke-stazeni/?lang=cz>

Poděkování

Rády bychom chtěly poděkovat všem kolegům a kolegyním z Integračního centra Praha, o.p.s., kteří zajistili v rámci terénní práce a kurzů českého jazyka sběr dotazníků.

Dále děkujeme Doc. Milanu Tučkovi, CSc. za odbornou pomoc při analýze dat a konzultaci závěrečné zprávy, Aghatě Hrušové za realizaci polostrukturovaných rozhovorů a Tereze Krátce za průběžnou analýzu dat.

Berenika Kučerová a Anna Tučková
Vedoucí dotazníkového šetření

Obsah

Seznam zkratk.....	5
Seznam tabulek	5
Seznam grafů.....	5
Úvod	7
1. Technické parametry šetření.....	8
2. Spokojenost migrantů se životem v Praze.....	13
2.1 Celková spokojenost a spokojenost se službami.....	13
2.2 Vztahy mezi Čechy a migranty.....	19
2.3 Co změnit v Praze	21
3. Znalost českého jazyka	27
4. Zaměstnanost a volný čas.....	31
5. Využívání pomoci neziskových organizací	36
Shrnutí	44

Seznam zkratek

ICP - Integrační centrum Praha, o.p.s.
OAMP - Odbor azylové a migrační politiky
MV ČR - Ministerstvo vnitra České republiky
CVVM AV ČR - Centrum pro výzkum veřejného mínění Akademie věd České republiky
MÚ - Městský úřad
CP - Cizinecká policie
SSSR - Svaz sovětských socialistických republik
CIC - Centrum pro integraci cizinců, o. p. s
OPU - Organizace pro pomoc uprchlíkům, o.s.
SIMI - Sdružení pro integraci a migraci, o.s.
PPI – Poradna pro integraci, o.s.
NNO - Nestátní nezisková organizace

Seznam tabulek

Tab. 1.1: Struktura dat před převážením.
Tab. 1.2: Kvóty pro sběr a následné převážení dat.
Tab. 1.3: Výsledný profil šetření podle zvolených kritérií po převážení vzorku.
Tab. 2.1: Co je podle respondentů důležité pro spokojený život v Praze – rozložení podle státní příslušnosti.
Tab. 2.2: Co by migranti v Praze rádi změnili podle státní příslušnosti.
Tab. 3.1: Nejčastější potíže při studiu českého jazyka.

Seznam grafů

Graf 1.2: Bydliště respondentů.
Graf 2.1: Spokojenost se životem v Praze. Srovnání odpovědí migrantů a Čechů. ($N=122/584$)
Graf 2.2: Spokojenost podle státní příslušnosti.
Graf 2.3: Spokojenost podle pohlaví.
Graf 2.4: Spokojenost podle vzdělání.
Graf 2.5: Spokojenost migrantů s jednotlivými aspekty života v Praze. Graf zobrazuje kladné odpovědi respondentů.
Graf 2.6: Spokojenost s jednotlivými aspekty života v Praze podle státní příslušnosti.
Graf 2.7: Co je podle respondentů důležité pro spokojený život v Praze?
Graf 2.8: Vztahy a kontakty mezi migranty a Čechy.
Graf 2.9: Jak vnímá diskriminaci a xenofobní chování ze strany Čechů.
Graf 2.10: Nakolik souhlasí s tvrzením, že zažil rasismus ze strany Čechů podle státní příslušnosti.
Graf 2.11: Nakolik souhlasí s tvrzením, že se někdy cítí diskriminovaný jakožto migrant podle státní příslušnosti.
Graf 2.12: Potřeba změn v Praze podle státní příslušnosti.
Graf 2.13: Potřeba změn v Praze podle vzdělání.
Graf 2.14: Co by migranti v Praze rádi změnili.
Graf 2.15: Kde chtějí žít za 10 let podle pohlaví respondenta a celkem.
Graf 2.16: Kde chtějí žít za 10 let podle věku.
Graf 2.17: Kde chtějí žít za 10 let – pouze VŠ respondenti.
Graf 3.1: Hodnocení vlastní jazykové úrovně.
Graf 3.2: Hodnocení vlastní jazykové úrovně podle státní příslušnosti.
Graf 3.3: Návštěvnost jazykových kurzů podle státní příslušnosti.
Graf 3.4: Zájem o kurzy podle státní příslušnosti.
Graf 3.5: Nejčastější potíže při studiu českého jazyka.

Graf 4.1: Zaměstnanost migrantů.
Graf 4.2: Důvody nezaměstnanosti.
Graf 4.3: Zaměstnanost podle státní příslušnosti.
Graf 4.4: Nakolik práce odpovídá vzdělání a schopnostem podle dosaženého vzdělání.
Graf 4.5: Proč netráví volný čas tak, jak by chtěli.
Graf 4.6: Proč netráví volný čas, tak jak by chtěli, podle zaměstnání.
Graf 4.7: Trávení volnočasových aktivit.
Graf 4.8: Počet volnočasových aktivit podle státní příslušnosti.
Graf 5.1: Situace řešené migranty jejich složitost.
Graf 5.2: Využívání služeb neziskových organizací a zprostředkovatelů.
Graf 5.3: Využívání služeb neziskových organizací a zprostředkovatelů podle státní příslušnosti.
Graf 5.4: Proč nejsou využívány bezplatné služby neziskových organizací?
Graf 5.5: Proč nejsou využívány služby neziskových organizací podle státní příslušnosti.
Graf 5.6: Spokojenost s pomocí neziskové organizace.
Graf 5.7: Spokojenost s pomocí neziskové organizace podle státní příslušnosti.
Graf 5.8: Znalost neziskových organizací.
Graf 5.9: Znalost neziskových organizací podle státní příslušnost.
Graf 5.10: Znalost ICP mezi klienty a neklienty.

Úvod

Praha je pro migranty¹ z třetích zemí (země mimo EU) atraktivnější než jiné oblasti v České republice. Podle údajů MV ČR z října 2013², žije v Praze 110 tisíc migrantů z třetích zemí, což činí téměř 10 % na obyvatelstvu Prahy. V pražském prostředí však chybí rozsáhlejší analýza, která by mapovala život migrantů v hlavním městě Praha – především úroveň jejich spokojenosti a potřeb.

V rámci činnosti Integračního centra Praha, o.p.s. (dále ICP) se snažíme nabízet takové služby, které reflektují poptávku samotných migrantů, a zároveň, s jejichž poskytováním jsou klienti ICP spokojeni. V návaznosti na rozvoj kvality a účelnosti poskytovaných služeb jsme se rozhodli pro realizaci dotazníkového šetření mezi samotnými migranty – a to především těmi, kteří služeb ICP nevyužívají. Důvodem realizace dotazníkového šetření je možnost rozsáhlejšího zmapování situace migrantů z třetích zemí, než nabízí odborné poradenství či terénní práce ICP, které se primárně zaměřují na naplňování konkrétních a aktuálních potřeb migrantů. Dotazníkové šetření je také nejjednodušší formou, jak respondenty o informace požádat a zároveň nabízí největší jistotu anonymity. V dotazníku a v doplňujících polostrukturovaných rozhovorech, jsme se zaměřili jak na potřeby migrantů a způsoby jejich naplňování, tak na spokojenost migrantů s životem v Praze, na kvalitu soužití s majoritou, ale i na trávení volného času. Výsledky tohoto šetření mají být podnětem pro případnou změnu v poskytování služeb ze strany ICP dle potřeb cílové skupiny.

Doufáme ale, že výsledky tohoto šetření budou využitelné i pro jiné aktéry na poli integrace migrantů, a že budou dalším přiblížením toho, jak se žije pražským migrantům.

---

¹ V této závěrečné zprávě používáme generické maskulinum tak, aby se celková podoba dokumentu zjednodušila. Pod pojmy (migrant aj.) se však rozumí jak muži, tak i ženy.

² Statistiky MVČR, dostupné na adrese: <http://www.mvcr.cz/clanek/cizinci-s-povolenym-pobytem.aspx>

1. Technické parametry šetření

Dotazníkové šetření bylo realizováno jako klíčová aktivita projektu Integrační centrum Praha II (evidenční číslo EIF 2012-14), přičemž jeho příprava a realizace probíhala od dubna 2013 do března 2014.

Dotazník byl navržen tak, aby pokrýval v obecné rovině hlavní aspekty života migrantů v Praze:

- obecná kvalita života migrantů z třetích zemí žijících v Praze
- kvalita soužití migrantů z třetích zemí s majoritou
- základní potřeby migrantů z třetích zemí a jejich naplňování (zaměstnání, jazyk, lékařská péče, vzdělání apod.)
- znalost a využívání neziskových organizací migranty z třetích zemí

Dotazník (viz. příloha) byl respondentům k dispozici v šesti jazykových mutacích konkrétně v češtině, angličtině, ruštině, ukrajinštině, vietnamštině a mongolštině³, čímž jsme se snažili o jeho zpřístupnění maximálnímu počtu respondentů z nejméně výraznějších pražských migrantských komunit.

Sběr dotazníků byl realizován zejména v rámci terénní práce pracovníků ICP a probíhal od konce srpna 2013 do začátku ledna 2014. Dotazníky byly distribuovány na pracovištích OAMP a na základních školách, čímž jsme se snažili zachytit co nejširší spektrum respondentů mimo neziskové organizace. Dále sběr probíhal v terénu (zejména vietnamské dotazníky) a přímo v ICP během odborného poradenství a kurzů českého jazyka.

Sebráno bylo 706 validních dotazníků, z toho 136 od klientů ICP. Vzhledem k omezeným zdrojům projektu, které neumožňovaly najmout profesionální tazatelskou síť, byla reprezentativita vzorku zajištěna do určité míry výběrovým předpisem a zároveň finálním převážením dat podle údajů MV ČR z října 2013 (Tab. 1.2, v Tab. 1.1 uvádíme strukturu dat před převážením vzorku). Kritériem výběrového předpisu byla státní příslušnost respondenta, v rámci převážení dat bylo jako druhé kritérium doplněno pohlaví respondenta.

Tab. 1.1: Struktura dat před převážením.

Státní příslušnost	Podíl na migrantech ve vzorku	Podíl mužů na občanech dané státní příslušnosti	Podíl žen na občanech dané státní příslušnosti
Ukrajina	31 %	29 %	71 %
Rusko	22 %	25 %	75 %
Vietnam	19 %	43 %	57 %
Býv. SSSR	13 %	32 %	68 %
ostatní	15 %	48 %	52 %

³ Přestože Mongolové nepatří mezi nejvýznamnější menšiny v Praze, patří mezi jednu z hlavních skupin, na které ICP zaměřuje svou pozornost. Procentuální zastoupení Mongolů na pražské populaci migrantů je však natolik malé, že jejich zastoupení ve výběrovém vzorku není statisticky významné. Mongolští respondenti jsou nakonec zařazeni kvůli jazykové, kulturní a historické blízkosti do skupiny „Býv. SSSR“.

Tab. 1.2: Kvóty pro sběr a následné převážení dat.

Státní příslušnost	Podíl na migrantech v Praze	Podíl mužů na občanech dané státní příslušnosti	Podíl žen na občanech dané státní příslušnosti
Ukrajina	41 %	43 %	47 %
Rusko	18 %	44 %	56 %
Vietnam	10 %	53 %	47 %
Býv. SSSR	10 %	50 %	50 %
ostatní	21 %	60 %	40 %

*Zdroj: Statistiky MV ČR platné k 31. 10. 2013.

V souvislosti s poměrně vysokým počtem respondentů, kteří jsou do šetření zahrnuti, jsme se rozhodli nepodhodnocovat počet ukrajinských dotazníků, ale snažili jsme se, aby náš výběr odpovídal podle výše zvolených parametrů co nejlépe populaci migrantů z třetích zemí v Praze (Tab. 1.3).

Respondenti byli rozděleni podle uvedené státní příslušnosti do 5 kategorií, z nichž první tři (Ukrajina, Rusko, Vietnam) odpovídají největším pražským migrantským komunitám. V kategorii „Býv. SSSR“ jsou zahrnuti státní příslušníci zemí, které byly v minulosti pod vlivem Sovětského svazu, a zároveň je jedním z jejich základních komunikačních jazyků ruština⁴. Z našich zkušeností vyplývá, že občané bývalé Jugoslávie pokud neumějí česky, komunikují převážně v angličtině, a tudíž i využívání služeb a kontakt s úřady probíhá jinak, než je tomu u občanů dalších států bývalého Sovětského svazu. Ve všech analýzách jsou tedy Jihoslované zahrnuti ve velmi heterogenní skupině „ostatní“, pouze v kapitole zabývající se jazykem a jeho výukou jsou zařazeni do zvláštní samostatné kategorie (Graf 1.1).

Tab. 1.3: Výsledný profil šetření podle zvolených kritérií po převážení vzorku*.

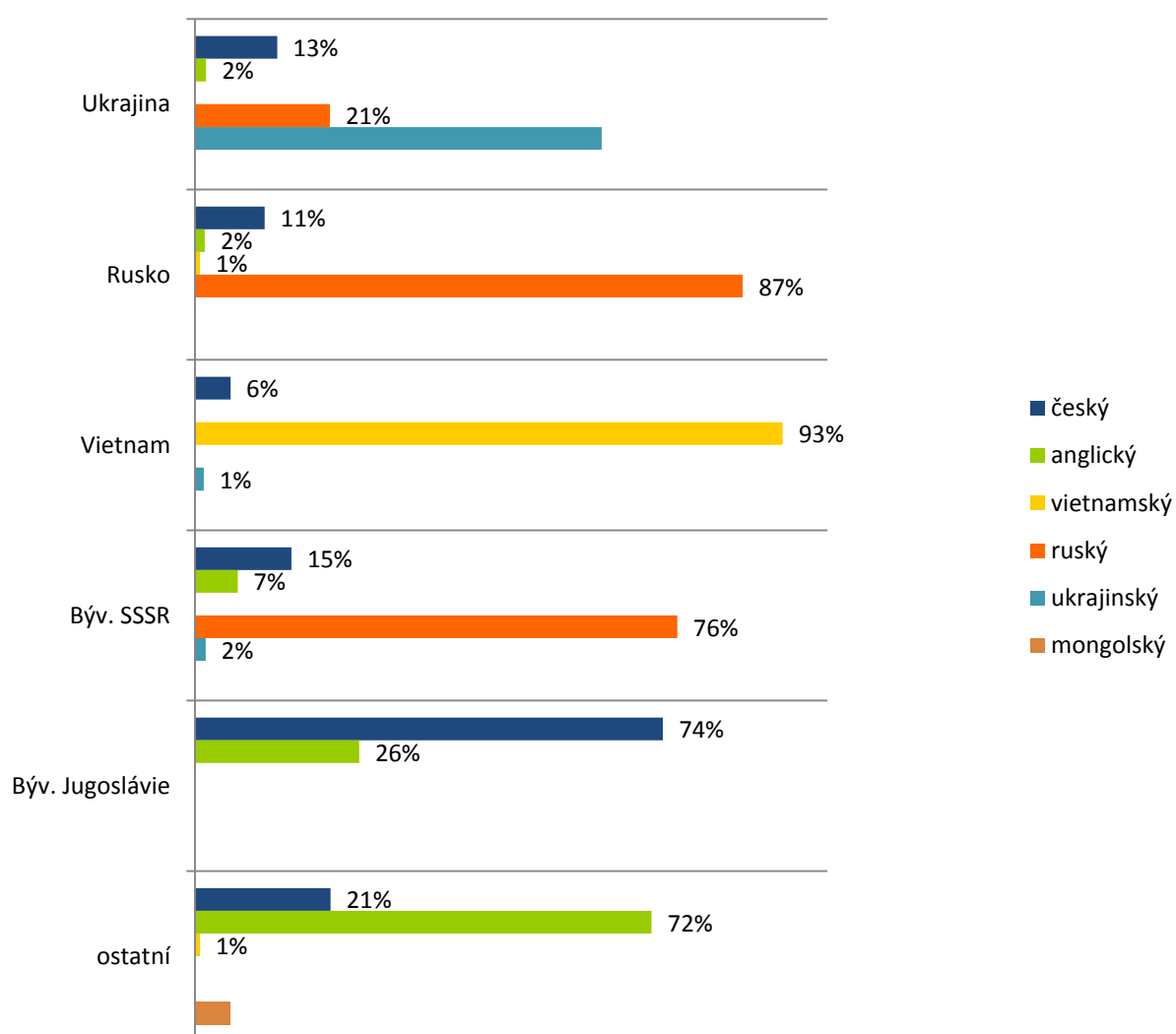
Státní příslušnost		celkem	Z toho muži	Z toho ženy
Ukrajina	Počet respondentů	286	157	129
	Podíl na populaci	40 %	55 %	45 %
Rusko	Počet respondentů	127	54	74
	Podíl na populaci	18 %	42 %	58 %
Vietnam	Počet respondentů	71	38	33
	Podíl na populaci	10 %	54 %	47 %
Býv. SSSR	Počet respondentů	71	36	36

⁴ V této kategorii není zahrnuta Ukrajina, protože její občané tvoří v Praze samostatnou specifickou menšinu, která se od migrantů zahrnutých v kategorii „Býv. SSSR“ značně liší. Naopak je v této kategorii zahrnuté Mongolsko, ačkoli součástí Sovětského svazu nebylo. Občané Mongolska tvoří v Praze sice poměrně malou, ale velice heterogenní skupinu obyvatel. Pro zařazení do kategorie „Býv. SSSR“ jsme se rozhodli proto, že pokud Mongolové hovoří nějakým jiným než mateřským jazykem, je to Ruština. Druhým důvodem je, že mnozí Mongolové přicházejí kvůli zkušenostem, které zde získali díky přátelským dohodám mezi ČSSR a Mongolskem, které byly uzavírány v rámci spolupráce států pod vlivem Sovětského svazu.

	Podíl na populaci	10 %	50 %	50 %
ostatní	Počet respondentů	151	91	60
	Podíl na populaci	21 %	60 %	40 %

*V rámci převažování dat podle procent zaokrouhlených na dvě desetinná místa dochází k tomu, že v počtech dotazníků nemusejí být celá čísla, tzn. zaokrouhlená čísla za muže a ženy nemusejí dávat dohromady počet dotazníků celkově.

Graf 1.1: Rozložení jazykových mutací dotazníků podle státní příslušnosti respondentů.

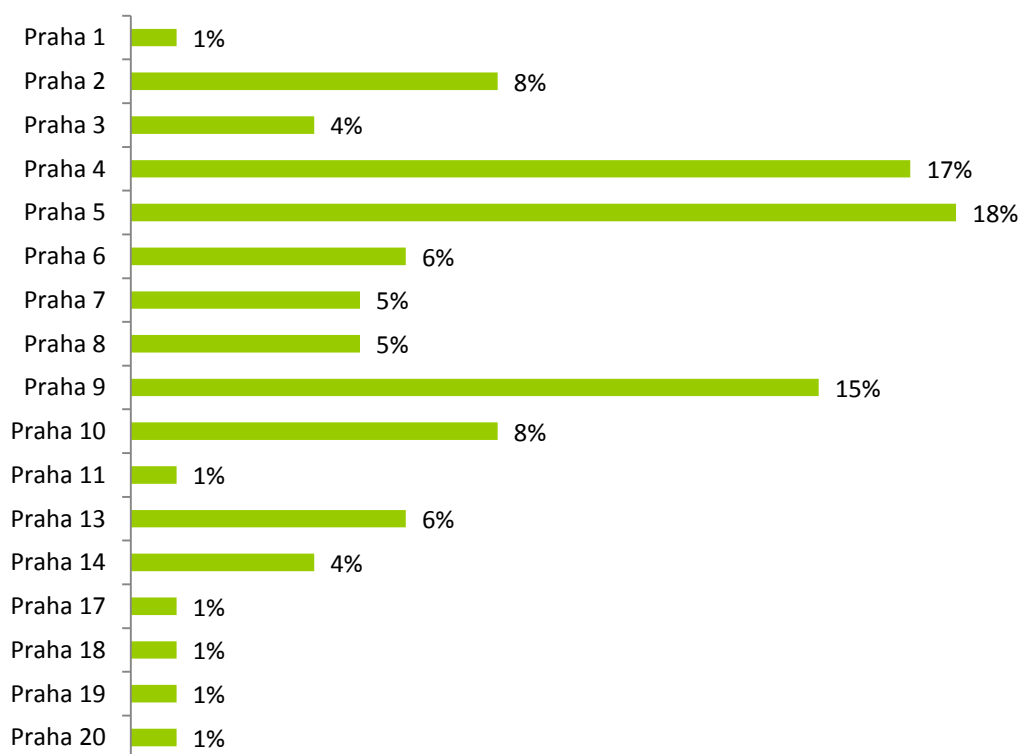

Dotazníkové šetření bylo zaměřené pouze na migranty, kteří spadají do cílové skupiny projektu ICP. Jejich výběr byl tedy omezen na osoby pocházejících z takzvaných třetích zemí a dále délkou a typem pobytu – respondent musel v Praze pobývat minimálně tři měsíce a zároveň nebýt žadatelem o mezinárodní ochranu nebo osobou s přiznanou mezinárodní/doplňkovou ochranou.

Většina respondentů (89 %) žila v době realizace výzkumu v Praze déle než rok, z toho nejčastěji zde dotazovaní žili mezi 1 až 5 lety (44 %) a dále mezi 6 až 10 lety (32 %). Mezi typem pobytů tedy převažují dlouhodobé (43 %) a trvalé pobyty (44 %).

Věková struktura vzorku svědčí o migraci zejména lidí v produktivním věku (25 % ve věku mezi 20 a 29 lety, 35 % ve věku mezi 30 a 39 lety a 23 % ve věku mezi 40 a 49 lety), z hlediska vzdělání ve vzorku výrazně převažují vysokoškolsky (54 %) a středoškolsky (41 %) vzdělaní lidé. 66 % respondentů ve vzorku uvedlo, že pracuje nebo podniká, z 25 % nepracujících je téměř polovina studentů. Nejčastější formou zaměstnání je celý úvazek (28 %), případně podnikání (24 %). Z oblastí zaměstnání bylo nejčastěji uváděno stavebnictví, práce v pohostinství a ubytování a obchod. Většina respondentů (56 %) má alespoň jedno dítě, které vychovává v Praze, 8 % dotazovaných jsou rodiče, kteří museli své děti nechat v zemi původu. Nejvíce dotazníků bylo sebráno od respondentů žijících na Praze 4 a 5, podrobnější rozdělení uvádíme v grafu (Graf 1.2).

Graf 1.2: Bydliště respondentů⁵.

Dotazníkové šetření bylo doplněno 9 polostrukturovanými rozhovory, které probíhaly v českém nebo anglickém jazyce. Rozhovory byly realizovány v průběhu února 2014 a dotazovaní byli kontaktováni převážně na kurzech českého jazyka ICP. Mezi dotazovanými jsou 3 Vietnamci, 2 Kanadáni, Albánc, Venezuelanka, Ukrajinka a Rus. Věk dotazovaných se pohybuje od 18 do 62 let. V rozhovorech jsme se snažili podrobněji zjistit, proč si migranti zvolili ke svému životu právě Prahu, co konkrétního se jim tu líbí a nelíbí, co je pro ně na životě v Praze těžké a co naopak za problém nepovažují. Pomocí

⁵ Přestože otázka na bydliště byla uzavřená, respondenti tedy dostali výčet možností a jednu z nich měli vybrat, je velmi pravděpodobné, že v některých případech uváděli místo městské části městský obvod, tedy Prahu 1 až 10.

rozhovorů jsme se také snažili na konkrétních příkladech ukázat, s jakými potížemi se respondenti v Praze setkávají.

Z rozhovorů obecně vyplývá, že na tom, jak jsou cizinci v Praze spokojeni, se významně podílí to, odkud pocházejí a také, zda v České republice chtějí dlouhodobě žít. Zatímco Vietnamci jsou často spokojeni s úrovní zdravotní péče a s prací cizineckých úřadů, protože tyto zkušenosti porovnávají se zkušenostmi z Vietnamu, Kanadani jsou s úrovní zdravotní péče spokojeni méně, protože jim chybí citlivější přístup k pacientovi. Dotazovaným z Ruska a Ukrajiny zase vadí systém komerčního zdravotního pojištění. Všem dotazovaným pak komplikuje život nedostatek informací a časté změny zákona, případně nemožnost domluvit se na pražských úřadech anglicky. Nedostatek informací a neexistence jednoho zdroje, který by všechny potřebné informace pro migranty v jednoduché a dostupné formě obsahoval, vede k tomu, že zejména v prvních měsících se migranti dostávají do rukou podvodníků, případně zprostředkovatelů, kteří jejich nelehké situace využívají ve svůj prospěch.

2. Spokojenost migrantů se životem v Praze

„Já si myslím, že je tady dobře, normální systém, práce, úřady nebo nemocnice. Jsem tady spokojená. Někdy mám problém s češtinou a gramatikou. Většinou ale vidím, že tady všechno funguje. Někdy jsem se setkala s problémem, že něco není ideální, ale to je všude. To nejde, aby všechno bylo ideální. Ale průměrně si myslím, že je tady pro lidi dobře.“

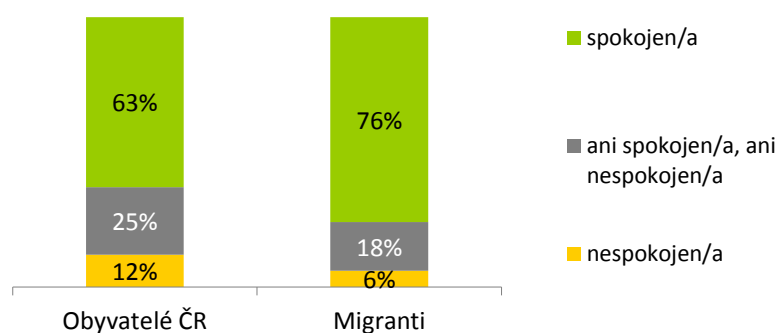
Vietnamka, 49 let

V části šetření zabývající se celkovou spokojeností migrantů se svým životem v Praze jsme se zaměřili jak na celkovou spokojenost, tak na konkrétní situace, které se podílejí na kvalitě života migrantů. Kromě kvality a dostupnosti služeb jsme se soustředili i na kvalitu vztahů s Čechy. Respondenti také hodnotili, co je podle nich pro spokojený život v Praze důležité a co by rádi změnili. Se spokojeností a kvalitou života také souvisí otázka, zda by respondenti chtěli v Praze do budoucna zůstat, nebo zda by raději žili někde jinde.

2.1 Celková spokojenost a spokojenost se službami

Migranti představují poměrně spokojenou skupinu obyvatel - 76 % je velmi nebo spíše spokojených se svým životem v Praze. Ve srovnání s obyvateli ČR⁶ je migrantů spokojených o 13 procentních bodů více (Graf 2.1). Tato skutečnost je dána samozřejmě tím, že většina migrantů byla se životem ve své domovské zemi z nějakého důvodu natolik nespokojená, že z ní emigrovala, současnou situaci tedy porovnávají se situací předešlou. Vysoké procento spokojených respondentů je částečně dáno také vysokým podílem migrantů s vysokoškolským vzděláním ve vzorku. Z našeho šetření i z šetření CVVM totiž vyplývá, že čím vyšší vzdělání, tím vyšší spokojenost se životem.

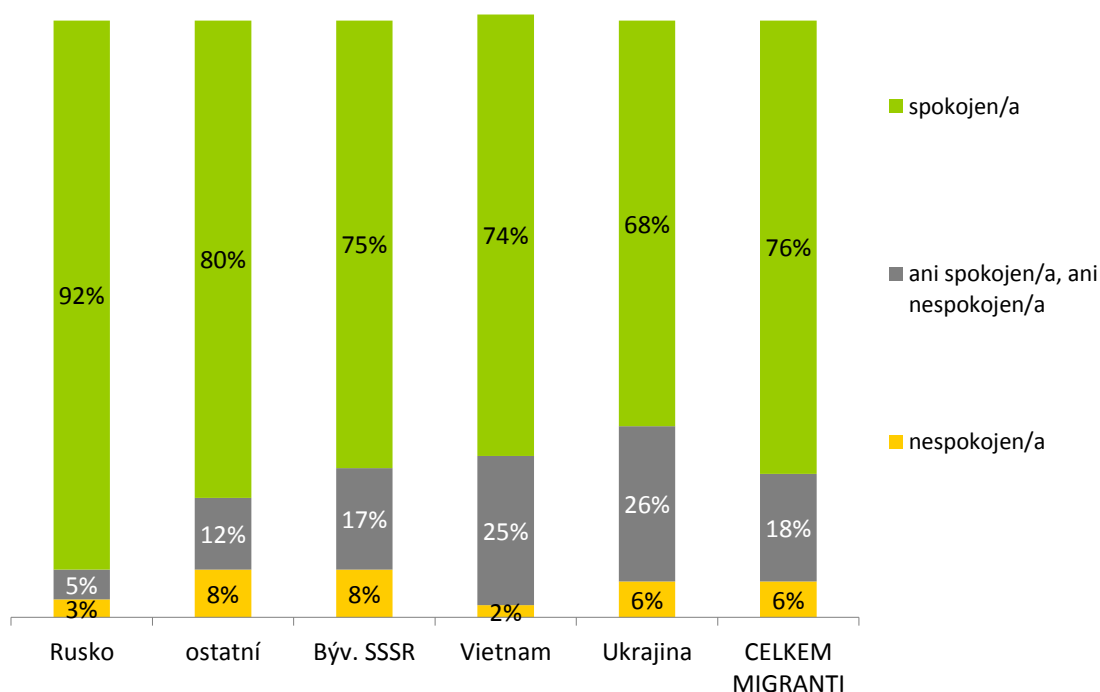
Graf 2.1: Spokojenost se životem v Praze. Srovnání odpovědí migrantů a Čechů. (N=122/584)

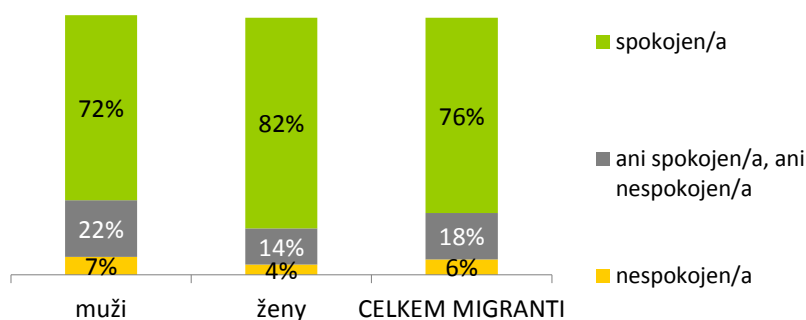
⁶ Data za obyvatel ČR pocházejí z šetření CVVM Sociologického ústavu AVČR „Naše společnost 2013 – leden“. Ačkoli je šetření prováděno na obyvatelích, nikoli na občanech ČR, migranti se ve zkoumaném vzorku nevyskytují. Pro srovnání jsme využili možnost třídit data CVVM podle krajů (proto je ve výběrovém vzorku za obyvatele ČR pouze 122 respondentů), nicméně srovnávané otázky se mírně liší – zatímco v našem šetření jsme se ptali na spokojenost se životem v Praze, šetření CVVM se zabývalo spokojeností obecně.

Podle státní příslušnosti zde žijí nejuspokojivější život Rusové (92 % je spokojených), o něco méně jsou zde spokojeni Vietnamci (74 %) a Ukrajinci, kterých je 68 % (Graf 2.2). Ženy migrantky se přitom cítí spokojeněji než muži (Graf 2.3), avšak neplatí to u všech zemí původu: Ukrajinky jsou výrazně spokojenější, než jejich protějšky, kdežto mezi Rusy jsou spokojenější muži. Jinak řečeno, míra spokojenosti mezi migrantkami je vzhledem k zemi původu je poměrně vyrovnaná – všechny ženy migrantky jsou obdobně spokojené, naproti tomu, mezi muži hraje státní příslušnosti výraznou roli, a to zejména v případě Rusů a Ukrajinců (spokojených je celých 98 % zdejších Rusů, ale jen 56 % Ukrajinců).

Graf 2.2: Spokojenost podle státní příslušnosti.

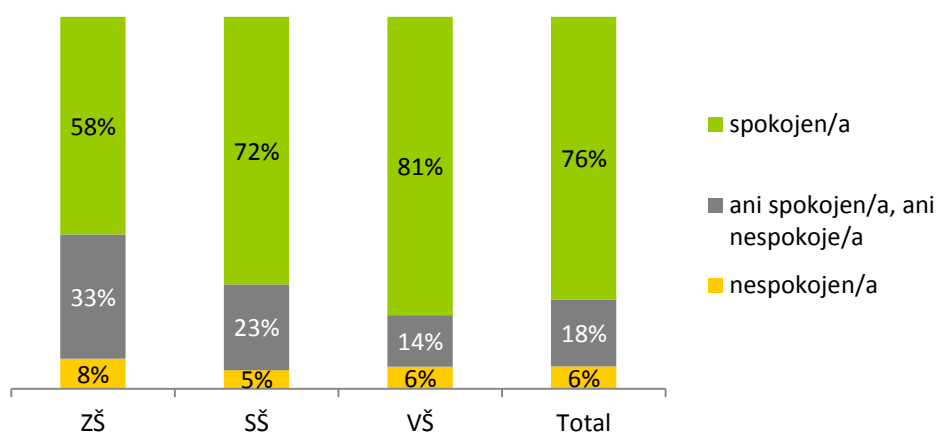

Graf 2.3: Spokojenost podle pohlaví.

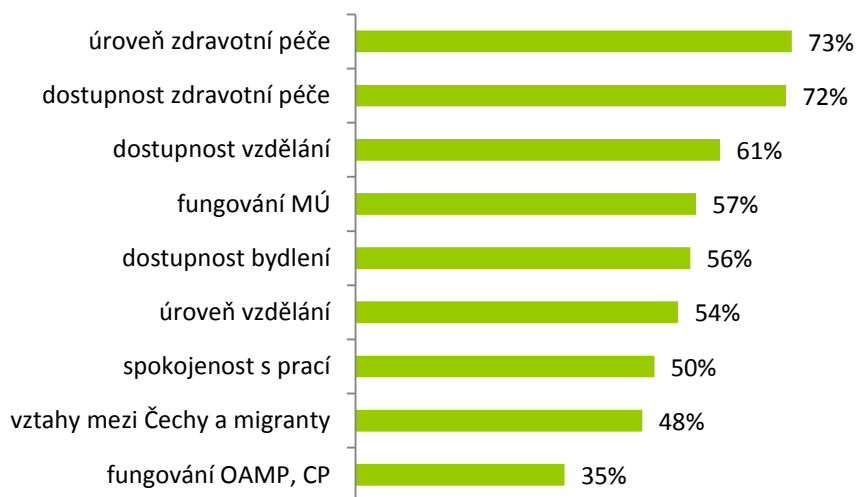
Ve vzorku migrantů spokojenost roste se vzděláním, kdy v případě vysokoškolsky vzdělaných dosahuje 81 % oproti středoškolsky vzdělaným se 72 % (Graf 2.4). Země původu hraje důležitou roli v případě středoškolsky vzdělaných migrantů, avšak nikoli mezi vysokoškoláky, kde je spokojenost vyrovnaná napříč státní příslušností.

Graf 2.4: Spokojenost podle vzdělání.

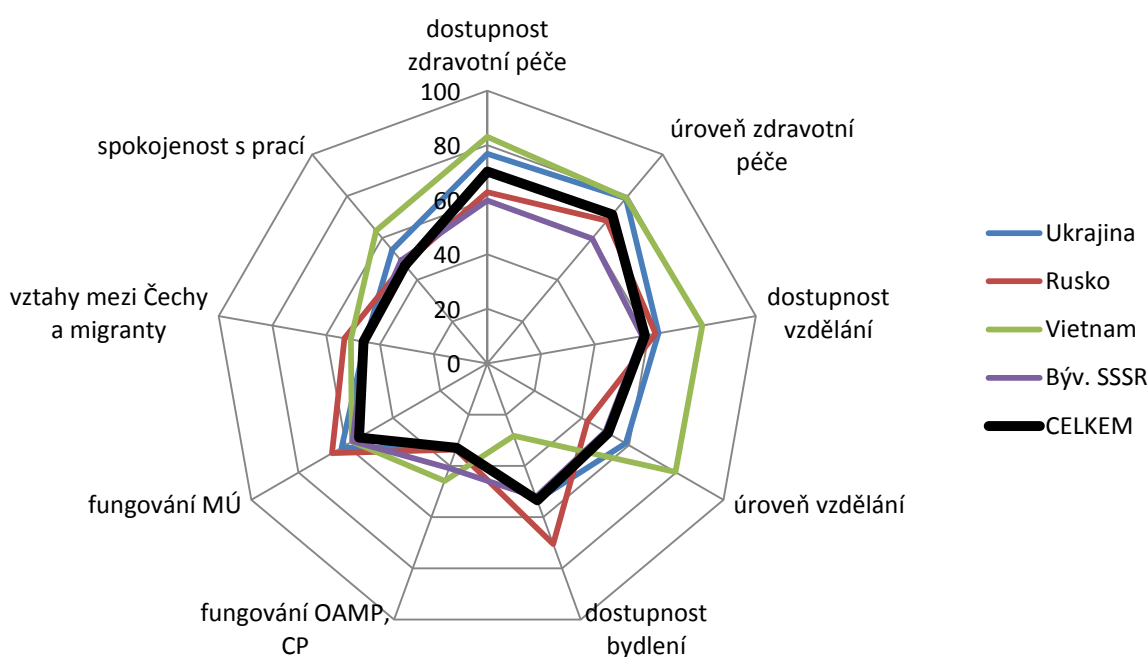
Z hodnocení jednotlivých aspektů života v Praze je patrné, že migranti vnímají relativně pozitivně zdejší zdravotní systém - 73 % je spokojeno s jeho úrovní a 72 % s jeho dostupností. 61 % je spokojeno s dostupností vzdělání, ale s jeho úrovní jen něco málo přes polovinu dotázaných (54 %). Nespokojenost dotazovaní vyjadřovali zejména při hodnocení fungování OAMP - nespokojené jsou téměř dvě třetiny respondentů (Graf 2.5).

Graf 2.5: Spokojenost migrantů s jednotlivými aspekty života v Praze. Graf zobrazuje kladné odpovědi respondentů.

Migranti všech státních příslušností se shodnou v názoru na zdejší systém zdravotnictví, který hodnotí pozitivně jak z hlediska dostupnosti, tak jeho úrovně (Graf 2.6). Dobře vnímají také dostupnost vzdělání, nicméně v hodnocení jeho úrovně jsou rozdíly: Vietnamci jsou naprostou většinou spokojeni (80 %), Rusové však hodnotí často vlažně (jen 42 % je spokojeno). K jednotlivým aspektům se nejpozitivněji vyjadřují Vietnamci, kteří si před ostatními zřetelně více vážou zdravotnictví a vzdělávání, jak z hlediska dostupnosti, tak i jeho úrovně⁷. Za samostatnou zmínku stojí téma bydlení, které jinak spokojeni Vietnamci považují za slabší moment (jen 28 % je spokojených) a naopak je relativně přijatelné pro Rusy. Se vztahy mezi migranty a Čechy je spokojeno jen 46 % migrantů a původ migrantů v tomto bodě nehraje roli.

Graf 2.6: Spokojenost s jednotlivými aspekty života v Praze podle státní příslušnosti.

Obecně migranti vyjadřují nejčastěji nespokojenost s fungováním OAMP, akorát v případě Vietnamců situace není viděna tak vyhrcořeně, protože za větší potíže považují komplikace s bydlením. Z rozhovorů dále vyplynulo, že problematické není mnohdy pouze samotné fungování cizineckých úřadů, ale malá informovanost, časté změny zákonů a pravidel a také jazyková bariéra.

„Ale v jakékoli úřední kanceláři, obzvlášť na cizineckých úřadech nemluví nikdo anglicky. Já nevím, ale přijde mi vtipné mít cizinecký úřad, který není přístupný cizincům. I kdyby neuměli žádný jazyk, tak by měli být schopni mluvit alespoň anglicky. Byl jsem na dvou různých úřadech a zjistil jsem, jak je obtížné a frustrující, že nejsou úřady nijak propojené. Například živnostenský úřad není propojený s finančním úřadem a ten zas není propojený se sociálním.“

Kanaďan, 29 let

⁷ Zde považujeme za nutné zmínit kulturní podmíněnost vyjadřování „spokojenosti“. Mezi Vietnamci se považuje za nevhodné vyjadřovat se jakkoli kriticky k některým záležitostem a to zejména pokud jde o služby či osoby s určitou autoritou jako jsou lékaři či úředníci. Tento aspekt nicméně překračuje hranice našeho výzkumu, proto se na jistou relativizaci těchto výsledků omezujeme pouze v této poznámce.

„Na začátku, když sem přijedete a tramvajím nerozumíte, můžete být ztraceni. Nevíte další stanici, nerozumíte názvu stanice. Musíte hádat, musíte se ptát. V metru například, když se děje něco důležitého, bývá to i v angličtině. Ale ne pokaždé. (...) A taky služby. Například, když si jdete pro OpenCard. Nikdo tam nemluví anglicky.“

Venezuelanka, 40 let

Respondenti v rozhovorech často vyjadřovali spokojenost s úrovní lékařské péče, nespokojeni jsou však s tím, že je pro migranty s komerčním zdravotním pojištěním často nedostupná.

„Nelíbí se mi tady zdravotnictví a možnost práce. Je to zase o trvalém pobytu. Někdo mi říkal, že je v zákoníku napsáno, že občané / příslušníci EU mají nárok na pojištění, zdravotní péči a takové věci. Někdo zase o tom neví. Nikdo nechce mít potíže. Mám dva problémy, které nemůžu vyřešit. Mrzí mě to. V Rusku jsem měl pravidelné prohlídky a tady vůbec nemůžu. Jako cizinec mám pojištění v pojišťovně Maxima, mám komplexní zdravotní pojištění. Ale varovali mě, že to není na preventivní vyšetření. Jenom na ty akutní případy. Naštěstí se mi to zatím vyhnulo. Já tolik nepotřebuji to akutní, ale spíš prevenci.“

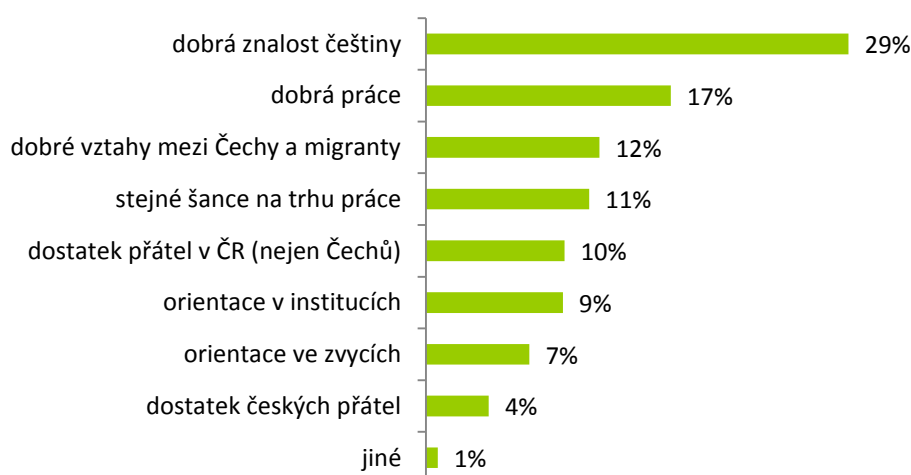
Rus, 62 let

„Mám tady problém se zdravotnictvím. Když už je člověku něco vážného, tak pojišťovna a doktoři udělají všechno a pečlivě, aby mu zachránili život. Když ale nemáte tolik závažný problém, například sanace zubního kazu (jsem zubařka), tak pojišťovna hradí velice málo za práci doktorů.“

Ukrajinka, 50 let

A co je podle dotazovaných migrantů důležité pro spokojený život v Praze? V této otázce mohli respondenti vybrat až tři odpovědi a většina z nich (77 %) tuto možnost využila. Za nejdůležitější faktor považují migranti dobrou znalost češtiny (29 % odpovědí) a dobrou práci (17 % odpovědí). Za důležité jsou považovány také dobré vztahy mezi Čechy a migranty (12 % odpovědí) a stejné šance na trhu práce (11 % odpovědí). Za nepříliš důležité je naopak považováno mít dostatek českých přátel (pouze 4 % odpovědí), za mnohem důležitější považují dotazovaní migranti mít dostatek přátel v České republice, a to jak Čechů, tak i migrantů (10 % odpovědí – Graf 2.7).

Graf 2.7: Co je podle respondentů důležité pro spokojený život v Praze?

Rozložení odpovědí se výrazně neliší ani z hlediska jednotlivých státních příslušností. Rozdíly jsou patrné zejména mezi skupinami příslušníků slovanských a neslovanských států, kdy například Slované nepřikládají velkou důležitost orientaci ve zvycích hostitelské země, zatímco Vietnamci a respondenti zahrnutí ve skupině „ostatní“ považují tuto znalost za poměrně důležitou (14 % vietnamských odpovědí). Heterogenní skupina „ostatní“ pak ještě nejčastěji ze všech respondentů volila jako důležité mít dostatek českých přátel (9 % odpovědí – Tab. 2.1).

Tab. 2.1: Co je podle respondentů důležité pro spokojený život v Praze – rozložení podle státní příslušnosti.⁸

Státní příslušnost	Znalost čj	Orientace ve zvycích	Orientace v institucích	Vztahy mezi Čechy a migranty	Stejně šance na trhu práce	Čeští přátelé	Přátelé v ČR	Dobrá práce
Ukrajina	28 %	4 %	9 %	13 %	12 %	3 %	10 %	21 %
Rusko	30 %	4 %	10 %	11 %	11 %	3 %	10 %	19 %
Vietnam	33 %	14 %	12 %	11 %	9 %	2 %	5 %	13 %
Býv. SSSR	31 %	8 %	10 %	10 %	14 %	3 %	8 %	18 %
ostatní	27 %	11 %	9 %	13 %	10 %	9 %	11 %	10 %

Z doplňujících polostrukturovaných rozhovorů vyplynulo, že migranti vnímají Čechy jako klidné a zdvořilé lidi, kteří si všímají sami sebe a váží si soukromí, občas však připadají migrantům až příliš chladní a uzavření. Většina z nich nemá žádné, nebo pouze minimální negativní zkušenosti s xenofobií nebo diskriminací a snaží se mezi Čechy najít přátele. Mnozí respondenti postrádají vztahy, které měli ve své domovské zemi, a často se tu necítí příliš dobře, dokud nějaké nové vztahy nenaváží.

„Jediný problém mám, že se mi stýská. Přijela jsem, když mi bylo čtyřicet šest, čtyřicet sedm let. To už je těžké najít si kamarády. Je jediné dobře, že jsem se seznámila s Čechem, s mým mužem, před

⁸ Tabulka zaznamenává procenta za jednotlivé státní příslušnosti (řádková procenta).

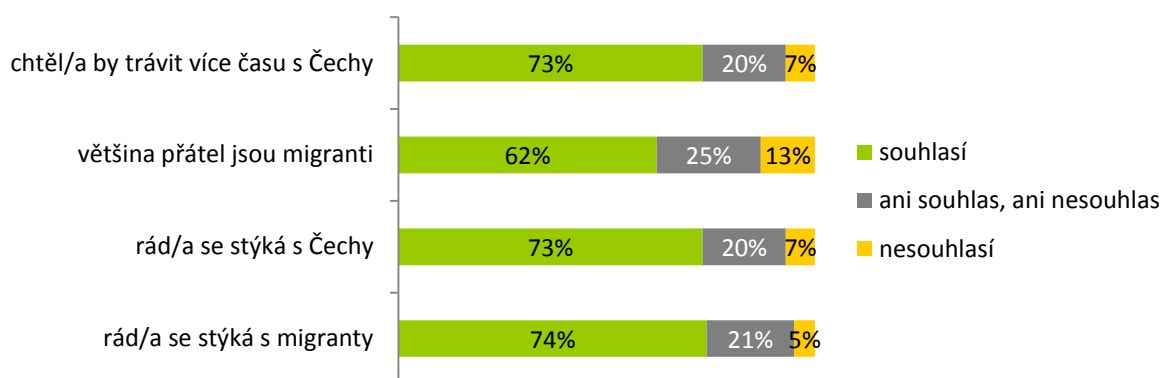
dvěma lety. Je chudý, ale jako člověk moc hodný. Proto už často nemusím jezdit do Ruska, už nejsem sama. (...) Většina těch prvních vztahů šla přes něj a on je hodný člověk. Všichni jeho kamarádi to ví a myslí si, že když on je hodný, tak já musím být taky hodný člověk. Všichni kamarádi mě mají rádi.“

Ukrajinka, 50 let

2.2 Vztahy mezi Čechy a migranty

V otázkách mapujících vztahy a soužití mezi migranty a českou majoritní společností jsme se zaměřili na dva hlavní aspekty. Prvního z nich se týkaly otázky, zda migranti usilují o vztahy s Čechy, nebo zda svá přátelství budují spíše uvnitř migrantských komunit. Druhým sledovaným faktorem pak bylo, zda se migranti setkávají v české společnosti s diskriminačním, či přímo rasistickým chováním. Na otázky zabývající se soužitím migrantů a majority odpovědělo přes 90 % respondentů a z odpovědí vyplývá, že ačkoli se migranti s Čechy stýkají rádi, zároveň by uvítali více příležitostí trávit s Čechy čas, většinu přátel nacházejí migranti opět v migrantských komunitách. Vztahy uvnitř migrantských komunit nevyhledává pouze minimum dotazovaných (s tvrzením „Rád/a se stýkám s migranty“ nesouhlasilo jen necelých 5 % dotazovaných, a pouze 6 % mezi nimi nemá většinu přátel), v případě vztahů s Čechy jsou pak negativní odpovědi o něco častější a pohybují se kolem 6 % (Graf 2.8). Z hlediska státní příslušnosti se pak odpovědi nejvíce liší v případě Vietnamců, kteří uvádějí, že nemají tolik přátel mezi migranty (30 %) a celých 86% uvedlo, že by chtěli trávit více společného času s Čechy. Pohlaví respondenta nemá na rozložení odpovědí statisticky významný vliv.

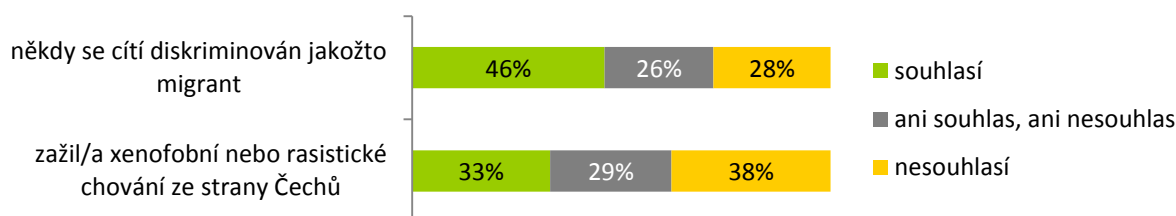
Graf 2.8: Vztahy a kontakty mezi migranty a Čechy.

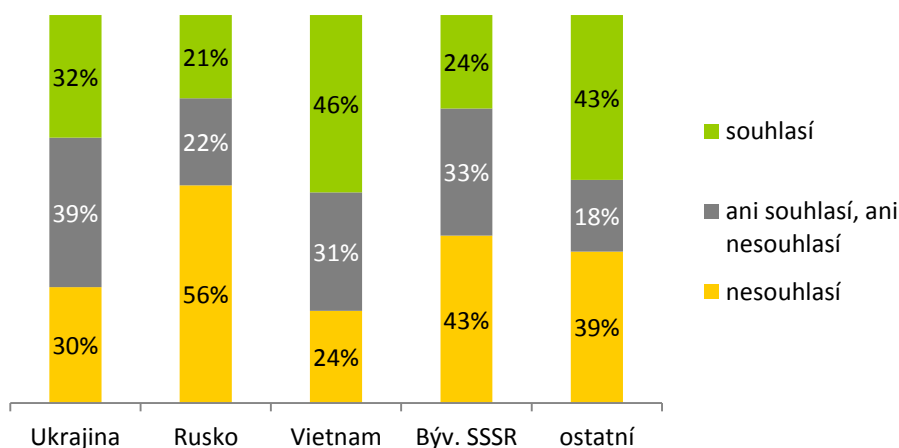
Druhým sledovaným faktorem bylo pociťování rasismu či diskriminace ze strany majority. Tyto otázky lze hodnotit jako citlivé, což je zřejmě důvodem, proč dotazovaní nevybírali tak jednoznačné možnosti, jako v předchozích případech a odpovědi se pohybují spíše kolem středových hodnot. Přesto lze nalézt statisticky významný rozdíl mezi odpověďmi na otázku, zda respondent zažil rasistické či xenofobní chování ze strany Čechů a otázkou, zda se „pouze“ cítí být diskriminován kvůli své státní příslušnosti. Zatímco odpovědi na otázku zabývající se rasismem se významně neodchylují od středových hodnot, v případě pociťování diskriminace odpovědělo souhlasně celých 46 % dotazovaných (Graf 2.9).

S rasismem či xenofobním chováním se pak výrazně častěji setkávají Vietnamci (44 %), ale také lidé, kteří jsou v tomto šetření zahrnuti v heterogenní kategorii „ostatní“, mezi které však často patří příslušníci arabských, afrických a asijských zemí, tedy osoby, které se vizuálně liší od příslušníků majority. Nejméně zkušeností s rasistickým jednáním pak uvádějí Rusové (s výrokem „Zažil/a jsem xenofobní nebo rasistické chování...“ nesouhlasilo celých 48 %). Výrazně častěji (46 %) pak dotazovaní souhlasili s výrokem, zda se cítí diskriminováni, protože jsou migranti. Nesouhlas zde vyjádřilo pouze 28 % dotazovaných (Graf 2.10). Z hlediska státní příslušnosti pociťují diskriminaci častěji Vietnamci a osoby zahrnuté do kategorie „ostatní“, rozdíl oproti příslušníkům dalších států však nejsou tak markantní jako v případě rasistického chování (Graf 2.11). Na rozdíl od předchozích otázek týkajících se spíše kontaktů a přátelství, má na hodnocení pocitu diskriminace vliv i pohlaví respondenta – ženy se cítí diskriminovanější než muži (pouze 22 % žen nesouhlasilo s tvrzením, že se cítí diskriminované, proti 34 % mužů).

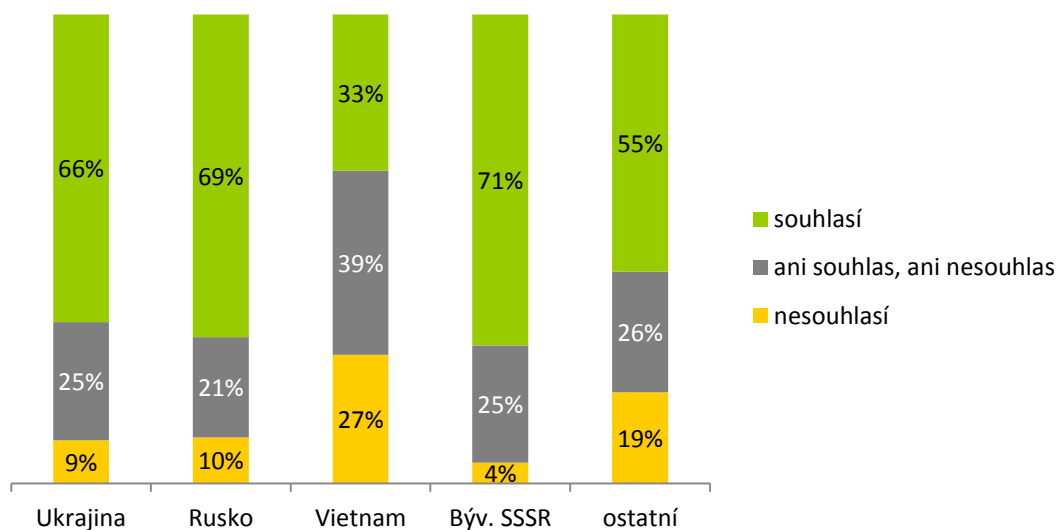
Graf 2.9: Jak vnímá diskriminaci a xenofobní chování ze strany Čechů.

Graf 2.10: Nakolik souhlasí s tvrzením, že zažil rasismus ze strany Čechů podle státní příslušnosti.

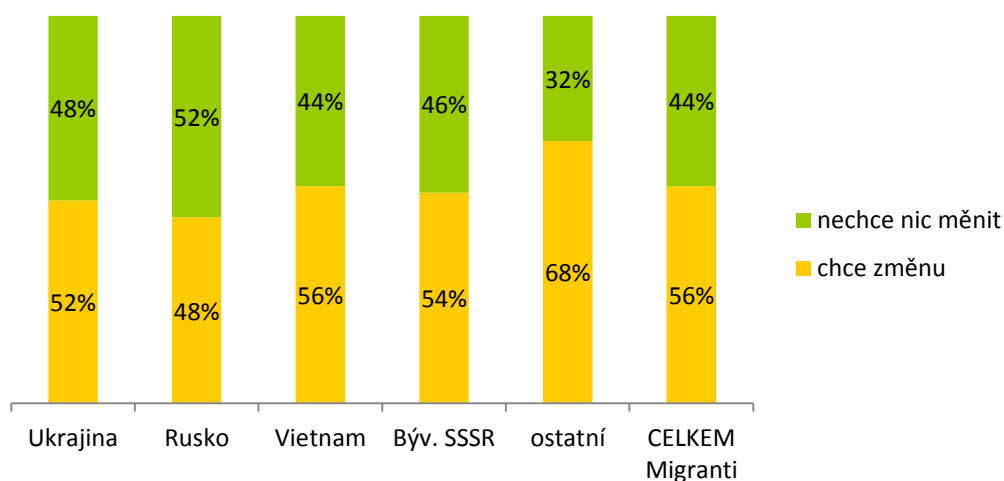
Graf 2.11: Nakolik souhlasí s tvrzením, že se někdy cítí diskriminovaný jakožto migrant podle státní příslušnosti.

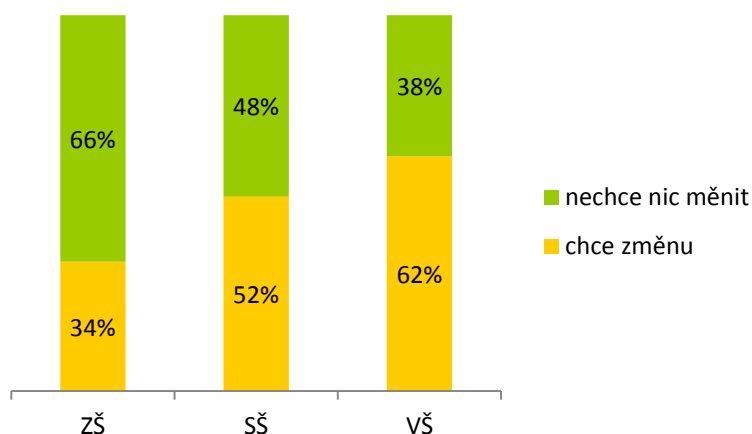
2.3 Co změnit v Praze

Přestože jsou migranti žijící v Praze se svým životem zde spíše spokojeni, nějakou změnu by si přálo téměř 56 % z nich, 44% by neměnilo nic. Tento poměr se přitom příliš nemění ani z hlediska státní příslušnosti respondentů (Graf 2.12). Nejvýznamnější rozdíl lze pozorovat v odpovědích respondentů ze zemí, jejichž státní příslušníci nepatří v Praze mezi hlavní migrantské skupiny, změnu by si přálo celých 67 % z nich. Naopak v případě Rusů je tento poměr spokojenosti opačný oproti ostatním migrantským skupinám (změnu by si přálo 48 %). Pohlaví respondenta nemá na toto rozložení příliš velký vliv, statisticky významný je naopak vliv dosaženého vzdělání – čím vyšší vzdělání respondent uvedl, tím spíše by chtěl, aby se situace v Praze změnila (Graf 2.13).

Graf 2.12: Potřeba změn v Praze podle státní příslušnosti.

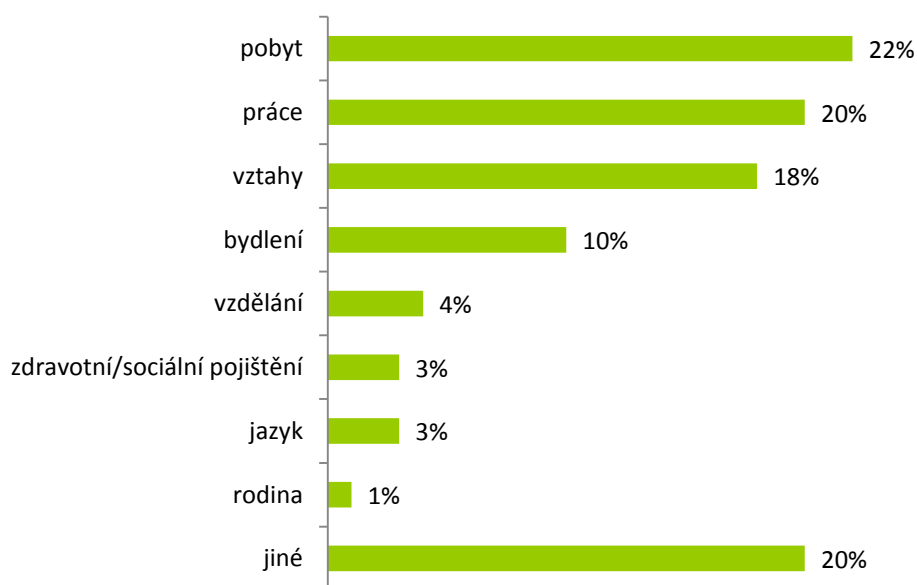

Graf 2.13: Potřeba změn v Praze podle vzdělání.

V rámci této otázky mohli respondenti sami navrhnout změny, které by v Praze uvítali. Tyto odpovědi jsme roztřídili do hlavních kategorií, které zde uvádíme (Graf 2.14). Změny, které by migranti uvítali, se nejčastěji týkají vyřizování pobytů (22 %), ať už jde o chování úřadů MV ČR, zrychlení a zjednodušení získávání a prodlužování povolení k pobytu, nebo o zákony, které mnozí migranti vnímají jako diskriminační, obecně. Dále by chtěli zlepšit možnost pracovního uplatnění (20 %) a konečně také vztahy mezi Čechy a migranty (18 %). Mezi další oblasti, ve kterých se migranti potýkají s problémy, patří oblast bydlení (8 % by chtělo mít možnost bydlet ve vlastním bytě, případně aspoň v levnějším nájmu), vzdělávání (týká se zejména kvality, ceny a dostupnosti jazykových kurzů, školek a kroužků pro děti) a pak také konkrétní změny týkající se pražského prostředí obecně – migranti zde zmiňují špínu a odpady, nedostatek stromů a hřišť či nemožnost některých bankovních operací (tyto konkrétní odpovědi jsou zahrnuty v kategorii „jiné“). Odpovědi se příliš neliší z hlediska státní příslušnosti respondentů, většina skupin by změnila možnosti pracovního uplatnění, zde se vymykají státní příslušníci zemí, zařazených jako „ostatní“, kteří pociťují nejvíce problémů v oblasti vyřizování pobytů (32 %) a Vietnamci, kteří by nejčastěji uvítali změny ve vztahu s českou majoritou (46 % - Graf 2.15).

Graf 2.14: Co by migranti v Praze rádi změnili.⁹

Tab. 2.2: Co by migranti v Praze rádi změnili podle státní příslušnosti.¹⁰

Státní příslušnost	práce	pobyt	bydlení	zdravotní / sociální pojištění	vztahy	jazyk	vzdělání	rodina	jiné
Ukrajina	26%	19%	18%	4%	10%	2%	4%	4%	13%
Rusko	31%	23%	3%	1%	12%	7%	3%	0%	20%
Vietnam	9%	30%	0%	2%	46%	0%	2%	2%	11%
Býv. SSSR	23%	19%	4%	14%	15%	0%	6%	0%	20%
ostatní	5%	32%	0%	3%	24%	10%	2%	0%	25%

Posledním dotazem v části šetření zabývající se spokojeností byla otázka, zda chtějí dotazovaní v Praze, potažmo v jiném českém městě do budoucni zůstat, nebo se chtějí přestěhovat někam jinam. Tímto dotazem jsme reagovali na skutečnost, že od vstupu České republiky do Evropské Unie přestává být Česká republika takzvanou tranzitní zemí, ale stává se cílovou stanicí migrantů. Tento předpoklad šetření potvrdilo, nicméně ukázalo i rozdíly mezi občany různých státních příslušností.

Více než polovina migrantů by za deset let chtěla stále žít v Praze (56 %) a další 2 % by chtěli žít v jiném městě v ČR. Pouze 15 % by si přálo návrat do země původu. Poměrně dost migrantů nemá otázku vyjasněnou (15 % neví). Dvě třetiny Vietnamců a 63% Ukrajinců chtějí zůstat v ČR alespoň dalších 10 let (Graf 2.15). Z toho lze vyvozovat, že jsou tyto dvě skupiny nejvíce nakloněné trvalému usazení. Za přestupní stanici považují ČR nejčastěji Rusové, z nichž se 18 % vidí za 10 let v jiné zemi

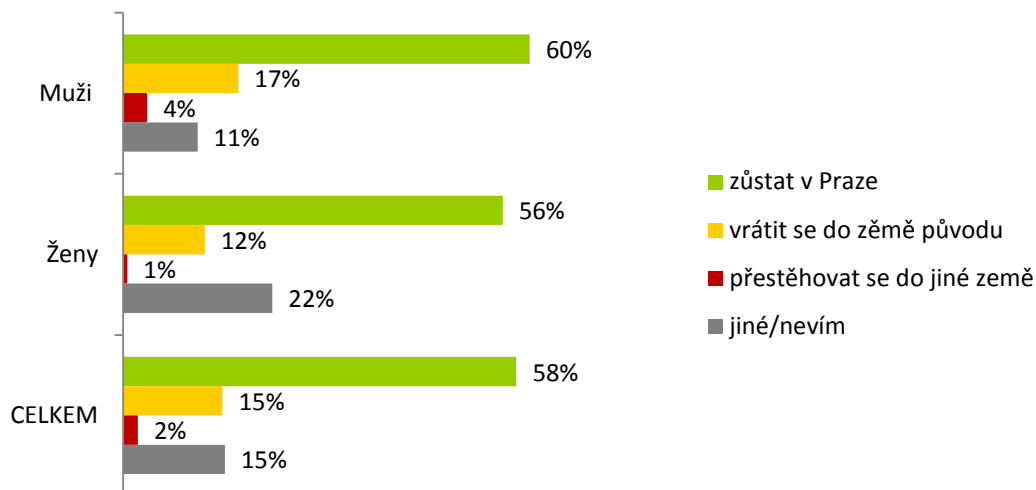
⁹ Na otázku odpovídali pouze ti respondenti, kteří by rádi něco změnili.

¹⁰ Na otázku odpovídali pouze ti respondenti, kteří by rádi něco změnili. Tabulka zaznamenává procento odpovědí za jednotlivé státní příslušnosti (řádková procenta).

mimo jejich zemi původu. Nejslabší vůli zůstat v ČR vyjadřují příslušníci heterogenní zbytkové kategorie "ostatní".

Přání se v tomto aspektu liší mezi muži a ženami (Graf 2.15). O návratu do země původu častěji uvažují muži (17 % mužů oproti 12 % žen). Ženy mnohem častěji než muži nejsou rozhodnuté (20 % žen neví oproti 4 % mužů).

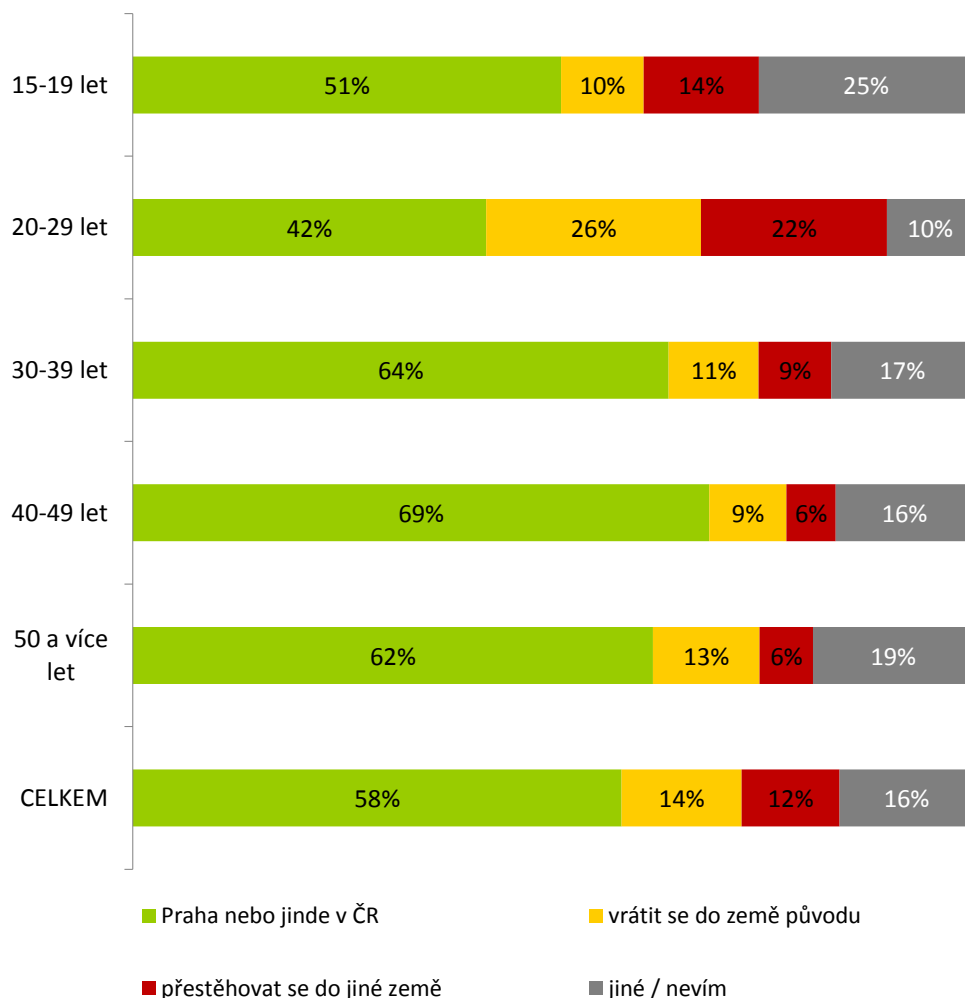
Graf 2.15: Kde chtějí žít za 10 let podle pohlaví respondenta a celkem.

V případě rozhodování o budoucnosti hraje roli také věk (Graf 2.16). V ČR chtějí zůstat alespoň dalších 10 let hlavně migranti ve věku 30-49 let (66 %) zatímco mezi mladšími od 20 do 29 let vůle není tak jednoznačná (42 %) - zde se častěji než u starších objevuje přání vrátit se do země původu (26 % oproti 14 % za celkový počet respondentů) anebo odejít do jiné země (22 % oproti 12 % za celkový počet respondentů).

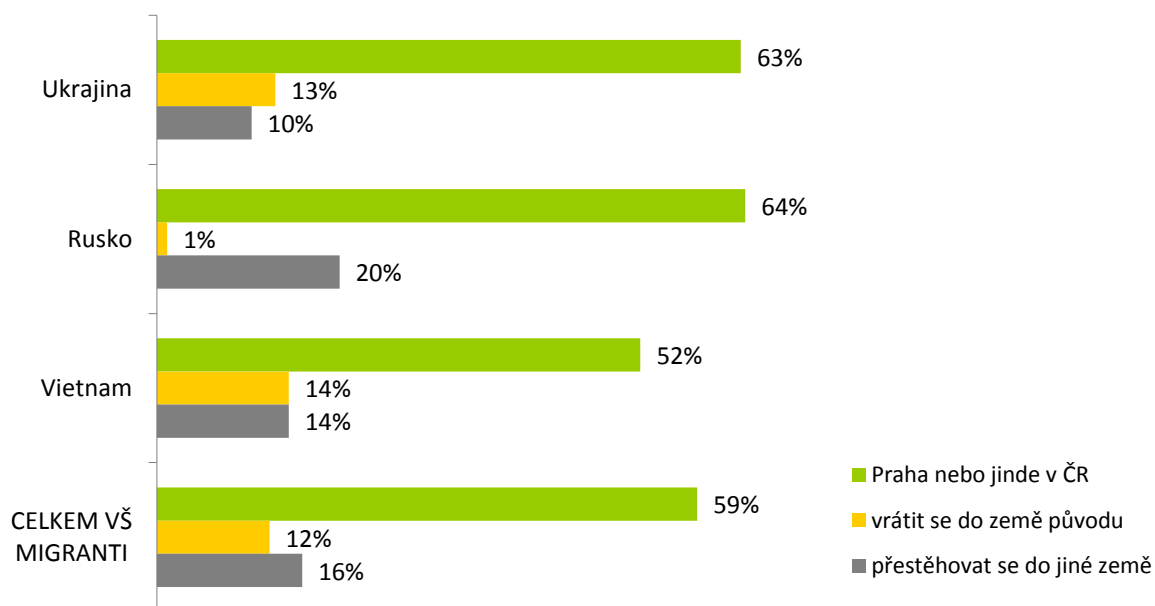

Graf 2.16: Kde chtějí žít za 10 let podle věku.

Zájem o život v ČR má svá specifika v případě migrantů s vysokoškolským vzděláním (Graf 2.17). Nejvzdělanější migranti většinou chtějí zůstat v ČR (59 %, tj. mírně nad úrovní průměru populace migrantů bez ohledu na vzdělání), ale výrazně častěji vyjadřují přání žít v jiné zemi mimo země jejich původu (16 % oproti 6 % středoškoláků). O odstěhování z ČR uvažují především ruští vysokoškoláci (20 %), naopak vysokoškolsky vzdělaní Ukrajinci chtějí velice často v ČR zůstat (63 %) a odstěhování se do jiné země předpokládá jen 10 % z nich. V případě Vietnamců se vzděláním roste vůle vrátit se do své země původu, což je opačný trend než u Ukrajinců a především Rusů, pro které je jejich vlast zcela neatraktivní (jen 1 % ruských vysokoškoláků si přeje návrat).

Graf 2.17: Kde chtějí žít za 10 let – pouze VŠ respondenti.¹¹

Konkrétnější představu o tom, kam by se chtěla v budoucnu přestěhovat, měla celá polovina těch respondentů, kteří uvedli, že z Prahy odejít chtějí. Většina z těchto respondentů by se chtěla přesunout více na Západ, aniž by ještě měla vybránu cílovou zemi. Pokud měli dotazovaní cílovou zemi již vybránu, uváděli nejčastěji Německo, případně USA společně s Kanadou a Austrálií.

¹¹ Zobrazuje pouze odpovědi respondentů s vysokoškolským vzděláním.

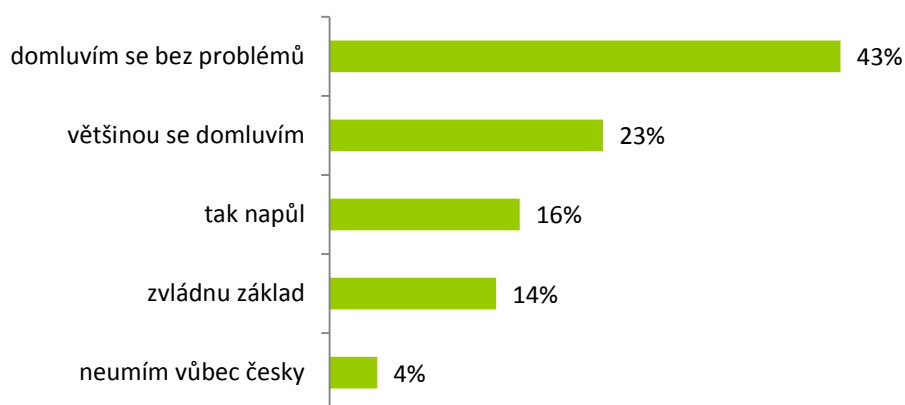
3. Znalost českého jazyka

„(Čeština) je těžká, ale pokud tady chcete žít, tak se musíte snažit, alespoň trochu. Já třeba česky moc nemluvím, moje čeština je hrozná. Ale umět říct prosím, děkuji, nebo říci „promiňte, nemluvím dobře česky“, to je minimum. Takže ano, je to důležité. I v podnikání je to důležité, jelikož nic není v angličtině. Všechno je v češtině.“

Kanad'an, 30 let

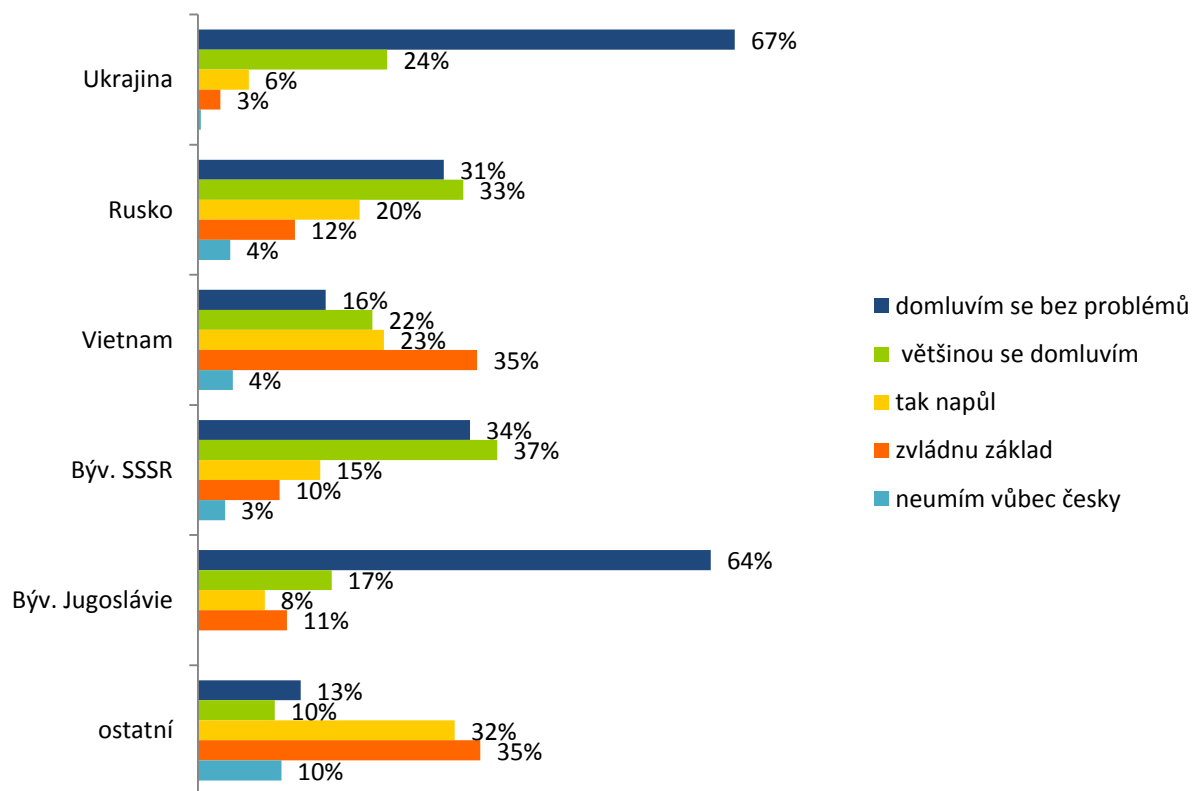
Přestože respondenti vyplňovali dotazník nejčastěji v různých jazykových mutacích, nikoli v českém jazyce (viz Graf 1.1), považují svoji znalost češtiny ve většině případů za natolik dobrou, že se domluví bez problémů. Pouze 4 % dotázaných uvedlo, že česky neumí vůbec a 14 % zvládne pouze základ (Graf 3.1). Otázky nicméně nezkoumaly reálnou znalost českého jazyka (nešlo o test), ale spíše názor dotazovaných na to, jak dobře jsou schopni se v českém jazykovém prostředí domluvit. Jistě není překvapením, že čím déle zde migranti žijí, tím lépe svou češtinu hodnotí, za nejlepší svou znalost češtiny považují středoškoláci, vysokoškoláci hodnotí své schopnosti nejhůře.

Graf 3.1: Hodnocení vlastní jazykové úrovně.

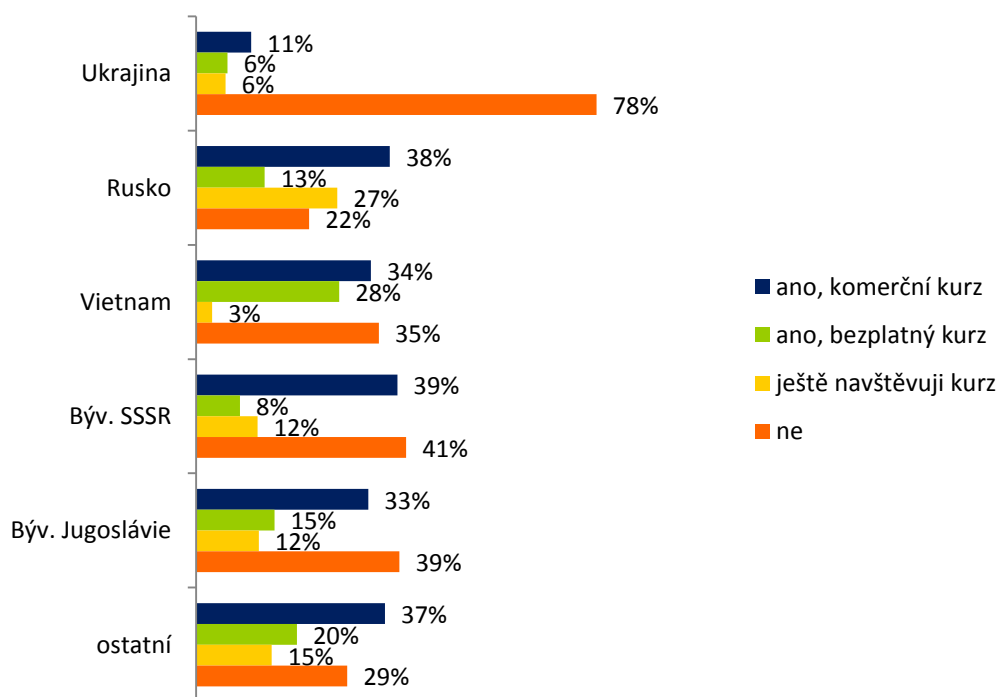

Z hlediska státní příslušnosti hodnotí svou znalost češtiny nejlépe Ukrajinci (bez problémů se domluví 67 % z nich), příslušníci jihoslovanských národů, Rusové a příslušníci bývalého SSSR, tedy lidé, jejichž mateřštinou je zpravidla slovanský jazyk. Největší problémy mají s češtinou Vietnamci (Graf 3.2) a migranti zahrnutí ve skupině „ostatní“, přestože 21 % dotazovaných zařazených v této skupině vyplňovalo dotazník právě v češtině. Polovina všech respondentů pak uvedla, že nenavštěvovala žádný jazykový kurz, což je patrné zejména u příslušníků slovanských států – například pouze 30 % Ukrajinců, kteří uvedli, že se domluví bez problémů, navštěvovali nějakou formu jazykové přípravy, ostatní jsou samouci, nicméně kurzy příliš často nenavštěvují ani Vietnamci (35 %), kteří uvádějí nejvíce problémů s češtinou (Graf 3.3). Z pohledu dosaženého vzdělání hodnotí nejlépe své jazykové dovednosti lidé se středoškolským vzděláním, nejhůře vysokoškoláci, kteří zároveň nejčastěji patří mezi studenty a absolventy jazykových kurzů (62 % vysokoškoláků navštěvovalo jazykové kurzy, proti pouhým 38 % dotazovaných absolventů základní školy).

Graf 3.2: Hodnocení vlastní jazykové úrovně podle státní příslušnosti.

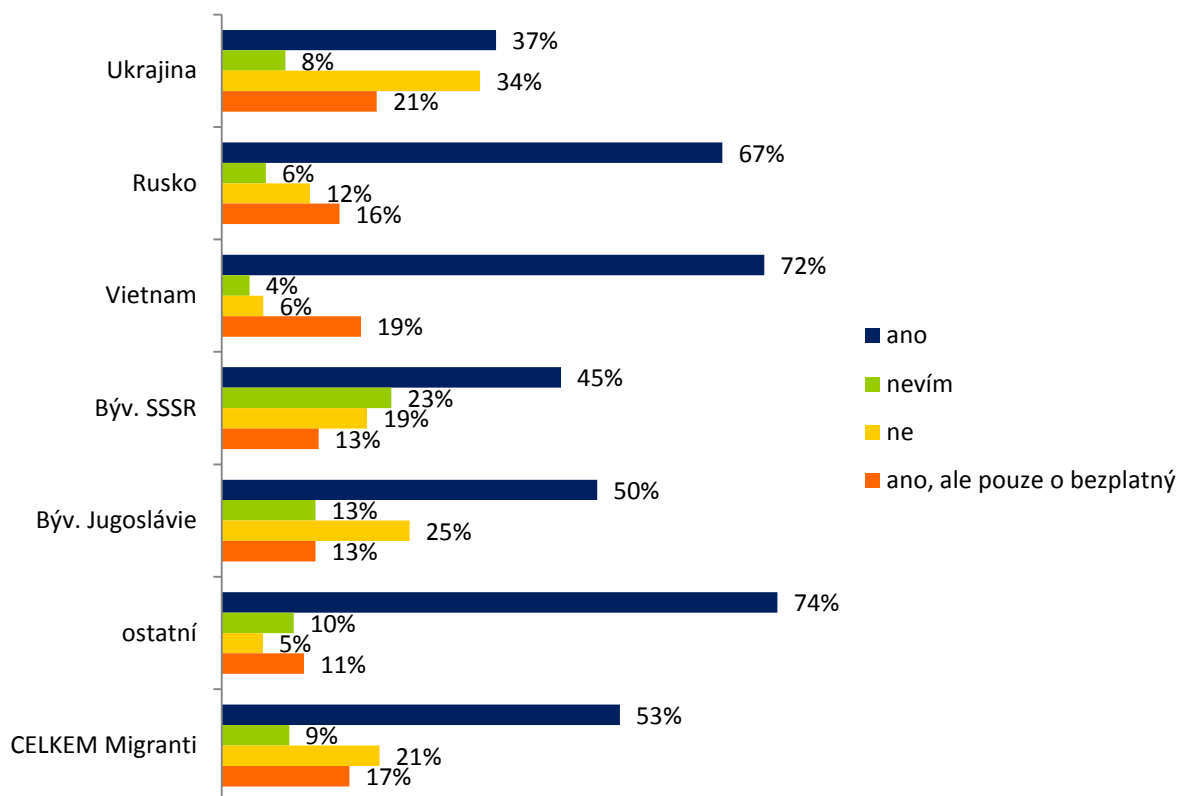

Graf 3.3: Návštěvnost jazykových kurzů podle státní příslušnosti.

Pokud se již migranti jazyk v kurzech učí, navštěvují spíše komerční než bezplatné kurzy, jako důvod často uvádějí, že o bezplatných kurzech nevědí, jejich nabídka je malá a pro mnohé časově a jinak nedostupná, případně je nepovažují za kvalitní. Bezplatné kurzy nejčastěji navštěvují Rusové a ti, kteří žádný kurz neabsolvovali, nejčastěji uvádějí, že by měli zájem právě o ty bezplatné (Graf 3.4). Obecně by o kurz češtiny měla zájem polovina dotazovaných, kteří ještě žádný nenavštěvovali, z toho 17 % pouze, pokud by byl zadarmo. 21 % procent dotázaných uvedlo, že i nadále nemá o kurz zájem.

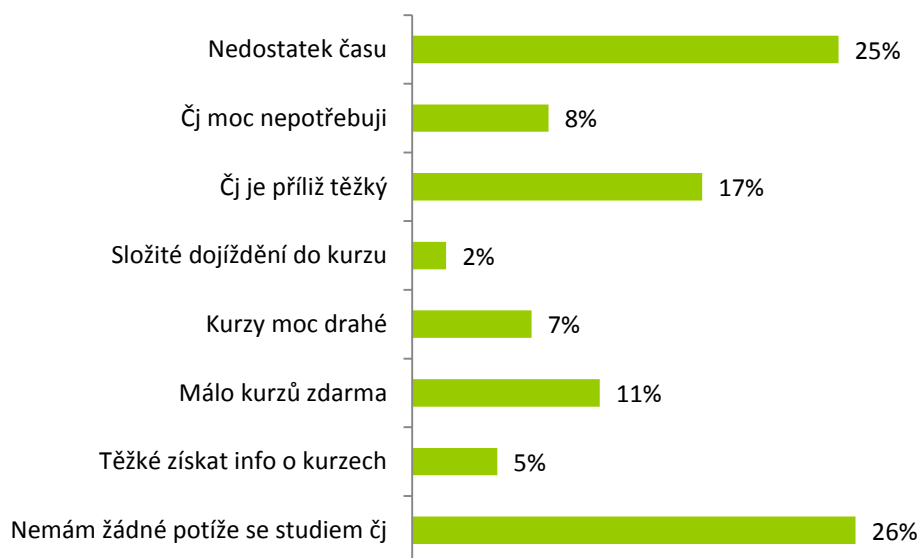
Graf 3.4: Zájem o kurzy podle státní příslušnosti.¹²

Pokud jde o potíže, se kterými se migranti při studiu českého jazyka potýkají (respondenti mohli opět zvolit více odpovědí), jde nejčastěji o nedostatek času (Graf 3.5). Tento problém je u Vietnamců a Jihoslovanů na prvním místě (Tab. 3.1), u všech ostatních skupin na druhém. Vietnamci (41% %) a migranti zařazení do skupiny „ostatní“ (63 %) se také častěji potýkají s tím, že je pro ně český jazyk příliš těžký. Naopak občané slovanských států nejčastěji uvádějí, že se nesetkali s žádnými potížemi při studiu českého jazyka. 11 % všech respondentů by pak uvítalo více bezplatných kurzů, tento nedostatek nejvíce vnímají zejména Vietnamci (24 % dotázaných Vietnamců), Rusové (19 %) a občané států bývalého SSSR (22 %).

¹² Na otázku měli odpovídat pouze respondenti, kteří dříve zvolili možnost, že nenavštěvovali žádný kurz českého jazyka (N=220).

Graf 3.5: Nejčastější potíže při studiu českého jazyka.

Tab. 3.1: Nejčastější potíže při studiu českého jazyka.¹³

Státní příslušnost	Málo času	Čj nepotřebuji	Čj je těžký	Složitá dojíždění	Kurzy jsou drahé	Málo kurzů zdarma	Málo informací	Žádné potíže
Ukrajina	28 %	8 %	8 %	1 %	8 %	10 %	2 %	36 %
Rusko	18 %	7 %	8 %	1 %	6 %	19 %	8 %	37 %
Vietnam	32 %	5 %	27 %	3 %	5 %	24 %	5 %	8 %
Býv. SSSR	26 %	4 %	12 %	0 %	5 %	21 %	4 %	34 %
Býv. Jugoslávie	25 %	0 %	16 %	4 %	13 %	22 %	7 %	23 %
ostatní	23 %	12 %	38 %	4 %	7 %	6 %	5 %	5 %

¹³ Tabulka zaznamenává procento odpovědí za jednotlivé státní příslušnosti (řádková procenta).

4. Zaměstnanost a volný čas

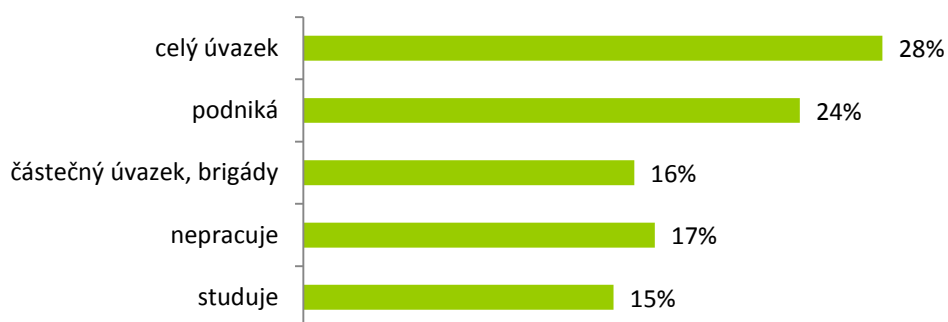
„Mluvil jsem třeba (v tělocvičně) s jedním českým klukem, ale byl mladý. Tak 21, 22 let. (...) Býval jsem profesionál v bodybuildingu. Takže jsem tomu mladému klukovi radil, jak má dělat různá cvičení. Různě jsem mu radil a jeho to těšilo. Ptal se mě, proč nepomáhám ostatním? Řekl jsem mu, že neumím česky. Byl v bodybuildingu dobrý. Pomohl jsem mu a on viděl to zlepšení.“

Albánc, kolem 30 let (nevedl přesný věk)

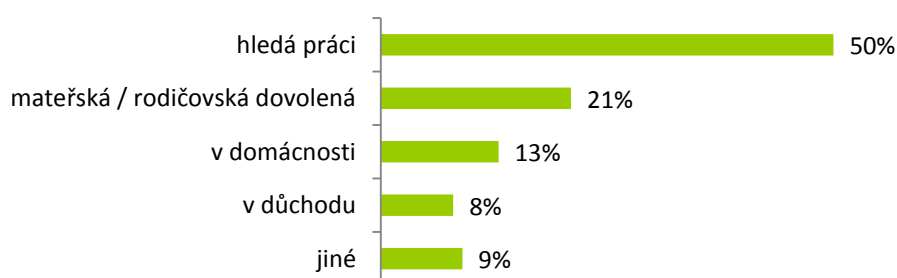
Převážná většina pražských migrantů jsou lidé přicházející do Prahy, potažmo do České republiky, za prací. Jedná se tedy o migraci ekonomickou, kdy jsou přicházející migranti často ochotni dělat méně kvalifikovanou práci v cizí zemi, protože je to pro ně stále ekonomicky výhodnější (nebo se o tom alespoň před svým příjezdem často domnívají), než pracovat ve svém oboru v zemi domovské. O problémech souvisejících se zaměstnaností jsme se zmiňovali už ve druhé kapitole, protože jde o oblast, kterou by chtěli migranti nejčastěji změnit. Migranti patří mezi skupiny obyvatel, které jsou nejvíce zasaženy důsledky ekonomické krize. Jejich přístup na český trh práce komplikuje jak jazyková bariéra nebo účel pobytu, tak i zákon o zaměstnanosti¹⁴, který upřednostňuje české žadatele o práci.

Většina respondentů v našem vzorku pracuje na celý úvazek (28 %) nebo podniká (24 %), 15 % se soustavně připravuje na budoucí povolání (Graf. 4.1). Ze 17 % nepracujících hledá aktivně práci polovina, 21 % tvoří lidé na mateřské či rodičovské dovolené (Graf 4.2).

Graf 4.1: Zaměstnanost migrantů.

Graf 4.2: Důvody nezaměstnanosti.¹⁵

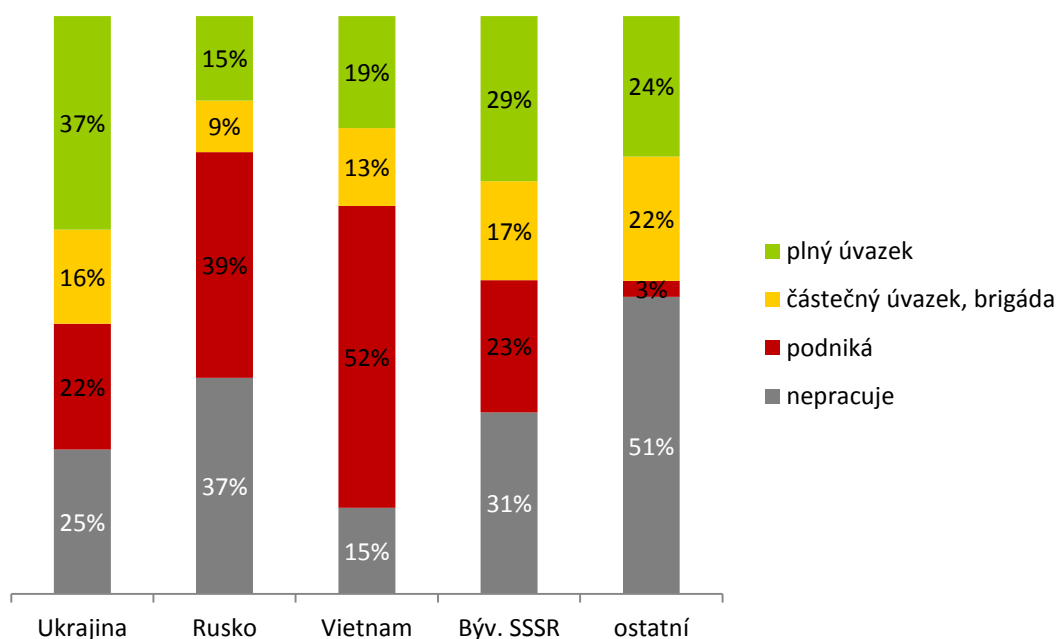

¹⁴ Zákon 435/2004 Sb. o zaměstnanosti.

¹⁵ Graf zobrazuje pouze odpovědi respondentů, kteří uvedli, že jsou nezaměstnaní (N=167).

Zatímco pohlaví respondentů nemá na zaměstnanost statisticky významný vliv, jejich státní příslušnost ano (Graf 4.3). Nejvíc zaměstnaní na plný úvazek nalezneme mezi Ukrajinci (37 %), přičemž nejčastěji pracují v oblasti stavebnictví a pozicích spojených s ubytováním či stravováním (uklizení, kuchyně, obsluha v restauracích), nejvíce podnikatelů nalezneme mezi Vietnamci (52 %). Nejvíce nezaměstnaných je v heterogenní kategorii „ostatní“, celých 51 %, avšak ti, kteří zaměstnaní jsou, pracují často v technických a vědeckých oborech (13 %).

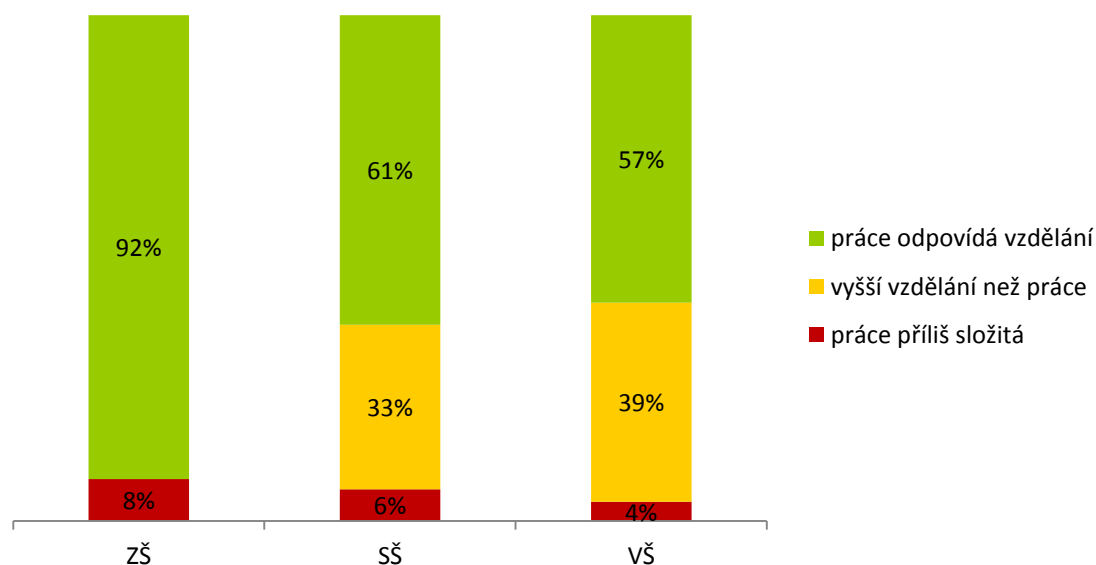
Graf 4.3: Zaměstnanost podle státní příslušnosti.

Významný je samozřejmě i vliv dosaženého vzdělání, i když ten se v podstatě projevuje pouze mezi respondenty se základním vzděláním a všemi ostatními. Zatímco mezi dotazovanými s dokončenou základní školou je celých 61 % nezaměstnaných (8 % respondentů v celém souboru bylo mladších 19 let, nicméně věk nemá v tomto případě, na rozdíl od dosaženého vzdělání, statisticky významný vliv), mezi středoškoláky a vysokoškoláky je to pouze kolem 30 %. Vzdělání má vliv i na to, zda se respondenti cítí ve své práci neocenení z hlediska svých schopností. Zatímco lidé se základním vzděláním mají většinou pocit, že jejich práce odpovídá jejich dovednostem, lidé se středním a vyšším vzděláním mají častěji pocit, že ve své práci nemohou uplatnit svou kvalifikaci (Graf 4.4).

Graf 4.4: Nakolik práce odpovídá vzdělání a schopnostem podle dosaženého vzdělání.

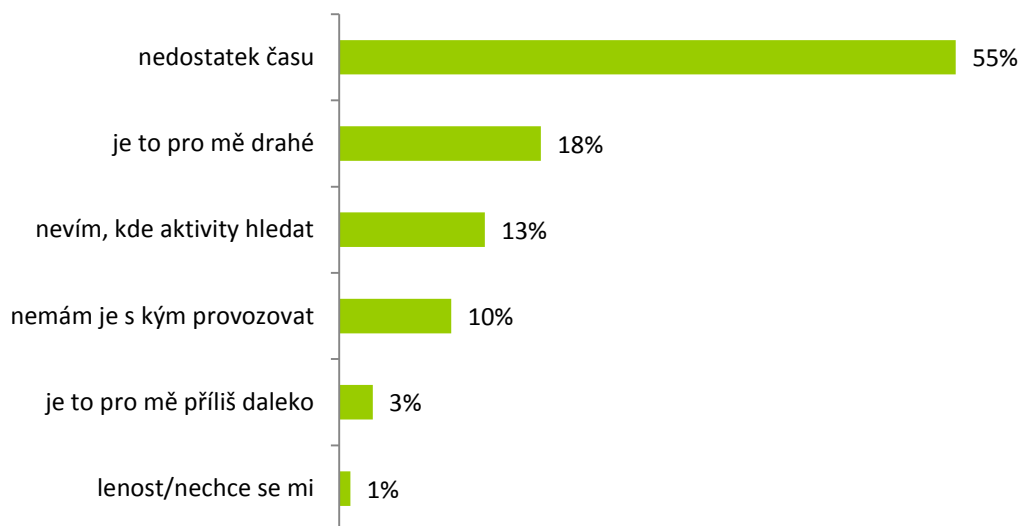
Migranti hledají práci nejčastěji přes známé (48 %), případně přes internet či inzeráty v novinách (16 %). Další možností je založení vlastní společnosti, kterou volí 24 % respondentů. Dotazovaní v podstatě nevyužívají úřady, ani agentury práce (po 1 %), pomoc neziskové organizace využil pouze jeden respondent. Rozdíly ve způsobech hledání práce souvisí i se státní příslušností respondentů. Zatímco kontakty a známosti využívají hlavně Ukrajinci (64 %), Rusové a Vietnamci řeší nezaměstnanost hlavně zakládáním vlastních podniků. Internet a jiná média využívají nejčastěji státní příslušníci zemí bývalého Sovětského svazu. Nás zajímalo zejména, nakolik respondenti spolupracují při hledání zaměstnání se zprostředkovateli, což je často vnímáno jako velký problém (nelegální zaměstnávání, strhávání mzdy apod.). V dotazníku zaškrtno tuto možnost pouhé 4 % respondentů, z nichž 91 % tvoří Ukrajinci. Dá se ovšem předpokládat, že určité procento lidí, kteří vybrali pomoc známých, případně pomoc pracovní agentury, také využili pomoc zprostředkovatelů, jen je nazývají jinak. Zprostředkovatelství služeb za úplatu se budeme zabývat podrobněji v další kapitole.

Jak jsme již zmínili, migranti se při vstupu na český pracovní trh potkávají s mnohými bariérami, se kterými se čeští občané nesetkávají. Migranti jsou limitováni jak zákoníkem práce, tak i svým pobytovým statutem a jazykovými schopnostmi. Naši respondenti nejčastěji uváděli, že je nechtěli zaměstnat, protože nemají trvalý pobyt (26 %), nebo proto, že neumějí dostatečně dobře česky (18 %). Za pozitivní se dá označit, že celých 26 % dotázaných se s žádnými potížemi nesetkalo. Naopak za alarmující lze považovat to, že celých 10 % respondentů nedostávalo buď žádný plat, nebo dostávalo méně peněz, než bylo domluveno a dalších 8 % uvedlo, že pracovalo v nestandardních podmínkách. Potíže s platem přitom uváděli dvakrát častěji muži, než ženy, které se ale zase častěji setkávají s prací v nevhovujících podmínkách.

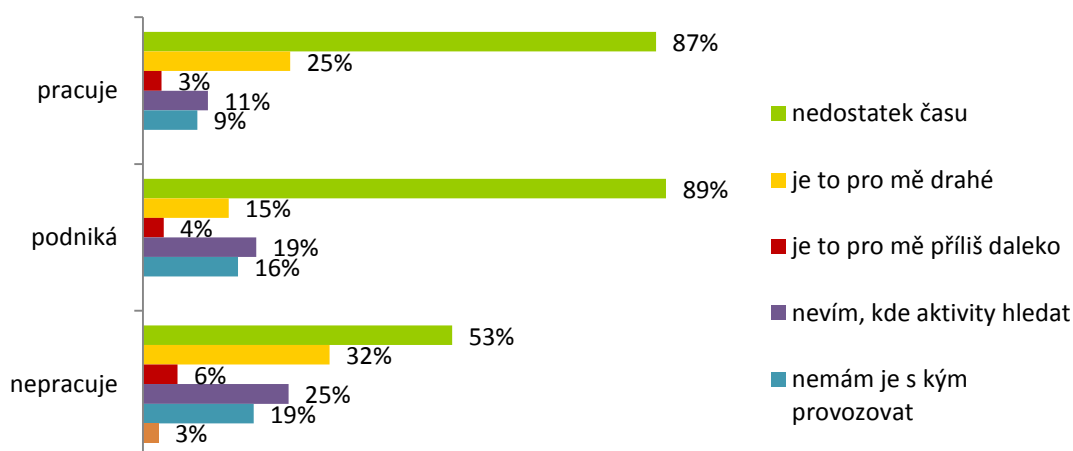
Se zaměstnaností do jisté míry souvisí i trávení volného času (Graf 4.5), protože možnosti migrantů, jak volný čas trávit, jsou úzce propojené s tím, jestli a jak dobré mají zaměstnání (Graf 4.6). Jako nejčastější důvod, proč netráví volný čas tak, jak by chtěli, uváděli respondenti nedostatek volného času (55 %), což je zároveň nejčastějším důvodem pracujících (87 %) a podnikatelů (89 %), ale i nezaměstnaných (53 %). Druhým nejčastějším důvodem je nedostatek peněz (18 %), který výrazně převažuje u nezaměstnaných (32 %), kteří mají často problém i s tím, že neví, kdy tyto aktivity hledat

(25 %) a s kým je provozovat (19 %). Tyto důvody se mezi příslušníky různých států významně neliší, ženám častěji než mužům připadají volnočasové aktivity drahé.

Graf 4.5: Proč netráví volný čas tak, jak by chtěli.

Graf 4.6: Proč netráví volný čas, tak jak by chtěli, podle zaměstnání.

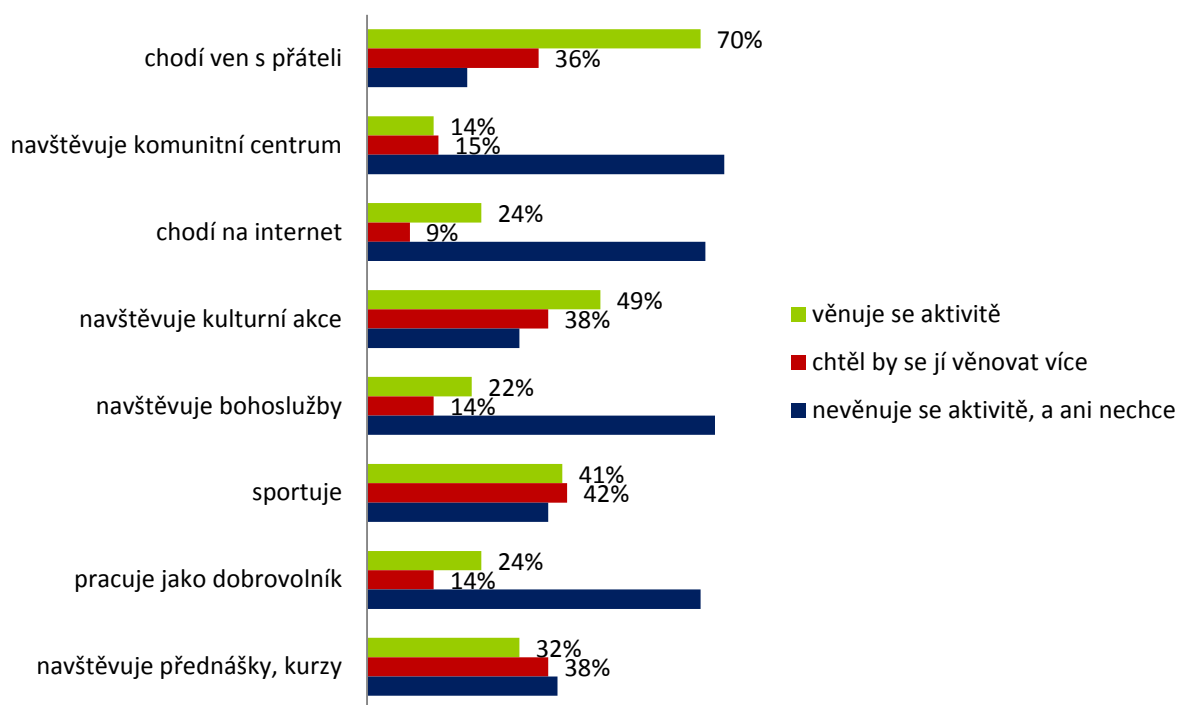

Podle preferencí volnočasových aktivit respondenty, lze tyto aktivity rozdělit do dvou skupin. Do větší skupiny patří klasické volnočasové aktivity, které vyhledává větší počet lidí – patří sem přátelé, internet, sport, kultura a vzdělávání. Do menší skupiny patří aktivity, které jsou zaměřené spíše na rozvoj komunity, péči o druhé a pomoc – patří sem společné bohoslužby, dobrovolnictví a návštěva komunitních center. Pro neziskové organizace pracující s migranty je tato informace poměrně důležitá, protože ukazuje, že návštěvnost komunitních center úzce souvisí se specifickou kategorií lidí, kteří takovéto aktivity vyhledávají.

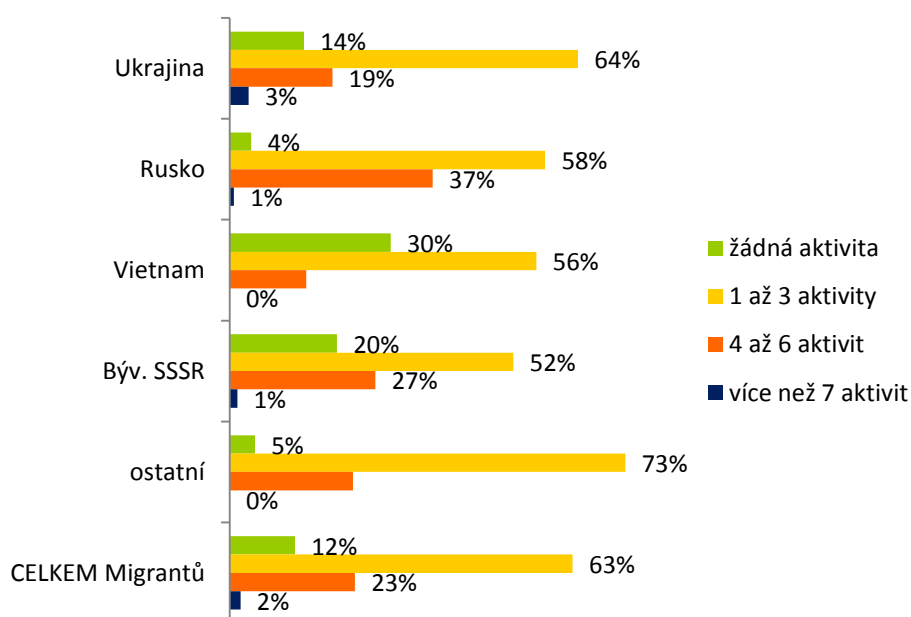
Jako nejčastější volnočasovou aktivitu migranti uvádějí chození ven s přáteli (70 %), návštěvu kulturních akcí jako jsou kina, divadla a výstavy (49 %) a sport (41 %). Migranti jsou spíše spokojeni s náplní svého volného času, častěji by chtěli (jsou zde započítáni i ti, kteří se aktivitě nevěnují vůbec,

ale chtěli by se jí věnovat) navštěvovat kulturní akce, přednášky a kurzy nebo sportovat. Mezi respondenty zároveň existuje 12 % lidí, kteří se nevěnují žádným uvedeným aktivitám a ani nezaškrtnli možnost, že se věnují něčemu jinému. Nejvíce lidí se občas věnuje 1 až 3 různým volnočasovým aktivitám.

Graf 4.7: Trávení volnočasových aktivit.

Graf 4.8: Počet volnočasových aktivit podle státní příslušnosti.

5. Využívání pomoci neziskových organizací

„Pro mě byla nejtěžší komunikace s lidmi, hlavně s Rusy, kteří tady už nějakou dobu žijí. Musela jsem tady vyřizovat různé papíry a chodit na úřady. Nedokázala jsem mluvit s lidmi, a když jsem chtěla pomoc od lidí, kteří umí mluvit rusky, tak to bylo naopak. Brali z nás hodně peněz. Slíbili, že pro nás něco udělají, ale neudělali nic. Bralo nám to čas i peníze.“

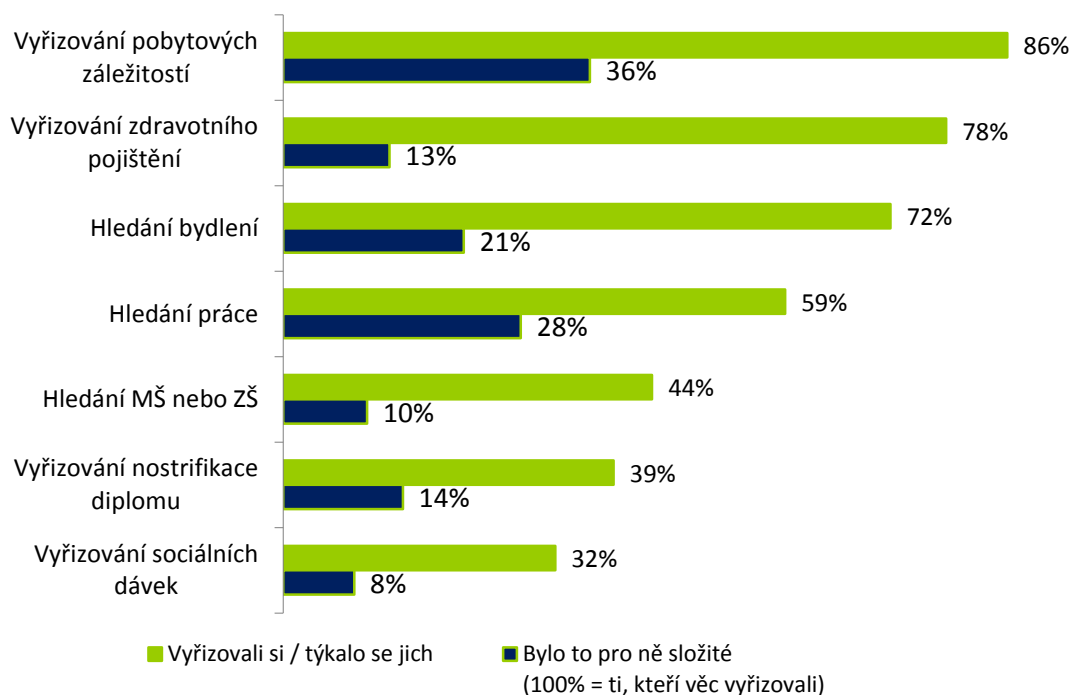
Ukrajinka, 50 let

Jednou z nejzásadnějších otázek, na které jsme se v našem šetření soustředili, je, nakolik jsou pražští migranti obeznámeni s nabídkou neziskových organizací a nakolik využívají jejich služeb. Tato otázka samozřejmě souvisí s tím, jaké problémy musí migranti v Praze nejčastěji řešit a na koho se obracejí v případě potřeby o pomoc. V dotazníku byly zmíněny jak situace, se kterými se musí potýkat každý migrant žijící v Praze (potažmo v České republice), tak ty, do kterých se dostávají pouze někteří (hledání školy, školky, čerpání sociálních dávek). Respondentů jsme se nejdříve ptali, zda situaci vůbec řešili a zda pro ně byla složitá, následně jsme zjišťovali, zda za její řešení museli někomu zaplatit, či zda využili pomoc neziskové organizace. Tyto otázky se ukazují jako problematické, protože navzdory překladu do jazyků nejpočetnějších migrantských menšin u nás, nejsou koncepty toho, co je „bezplatná pomoc organizace pomáhající cizincům“ a „zprostředkovatelství“ mezikulturně sdílené. Je tedy velmi pravděpodobné, že mezi respondenty, kteří „zaplatili někomu za pomoc“ jsou zahrnuti i odpovědi těch, kteří za pomoc neplatili zprostředkovateli, ale hradili legální poplatek spojený například s administrativou. Stejně tak je ale pravděpodobné, že mezi těmi, kteří využili bezplatnou pomoc organizace pomáhající cizincům, jsou zahrnuti i ti, kteří za pomoc zaplatili zprostředkovateli, ale taková platba jim připadá v pořádku, protože platí za něčí práci (s touto situací se setkáváme zejména u Vietnamců, kteří nejčastěji o bezplatné pomoci nevědí a spíše využívají služeb vietnamských zprostředkovatelů).

Navzdory tomu, že s některými situacemi se ze zákona musí setkat každý migrant (jde zejména o pobytové záležitosti a zajišťování zdravotního pojištění), někteří respondenti, kteří na otázku odpověděli, právě tuto možnost nezmínili. Jde často o manžele/manželky Čechů, případně již integrovaných migrantů, nebo o respondenty, kteří byli v době příchodu do České republiky nezletilí, takže řešení těchto situací mnohdy vůbec nevnímali.

Vyřizování záležitostí ohledně pobytu někdy řešilo 86 % dotázaných. Téměř 80 % si někdy vyřizovalo zdravotní pojištění a 72 % hledalo bydlení (Graf 5.1). Za nejsložitější považují migranti hledání práce, které bylo náročné pro 47 % těch, kteří práci někdy hledali. Vyřizování pobytových záležitostí bylo složité pro dvě pětiny dotázaných, kteří se s tím kdy potýkali (42 %). Relativně jednodušší bývá zařizování zdravotního pojištění, které považuje za složité pouze 16 % z těch, kteří si ho obstarávali.

Graf 5.1: Situace řešené migranty jejich složitost.

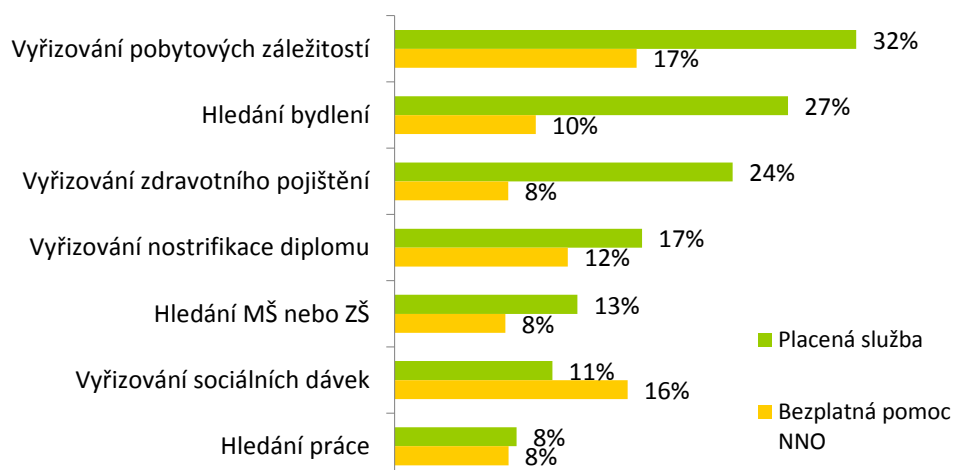

Se zprostředkováním vyřizování na úřadech nebo v jiných organizacích za úplatu má zkušenost alespoň 53 % migrantů¹⁶ (Graf 5.2). Zkušenost se různí podle původu migrantů: nejčastěji za služby platí Vietnamci (67 %). Naopak nejméně časté bývá placení u Ukrajinců, i když i mezi nimi někdy zprostředkovateli zaplatila téměř polovina dotázaných (45 %, jde zejména o zprostředkování práce). Oproti využívání placených služeb je využívání pomoci neziskového sektoru výrazně nižší, pouze při vyřizování sociálních dávek využívají migranti tuto pomoc častěji než služby zprostředkovatelů. Nicméně platí, co jsme zmínili už výše, a to, že i mezi těmito respondenty jsou lidé, kteří placenou službu zprostředkovatele či „známého“ považují za pomoc neziskovou (tento trend je patrný hlavně u Vietnamců, kteří v otázce znalost pražských neziskových organizací například několikrát zmínili organizaci Aviette¹⁷).

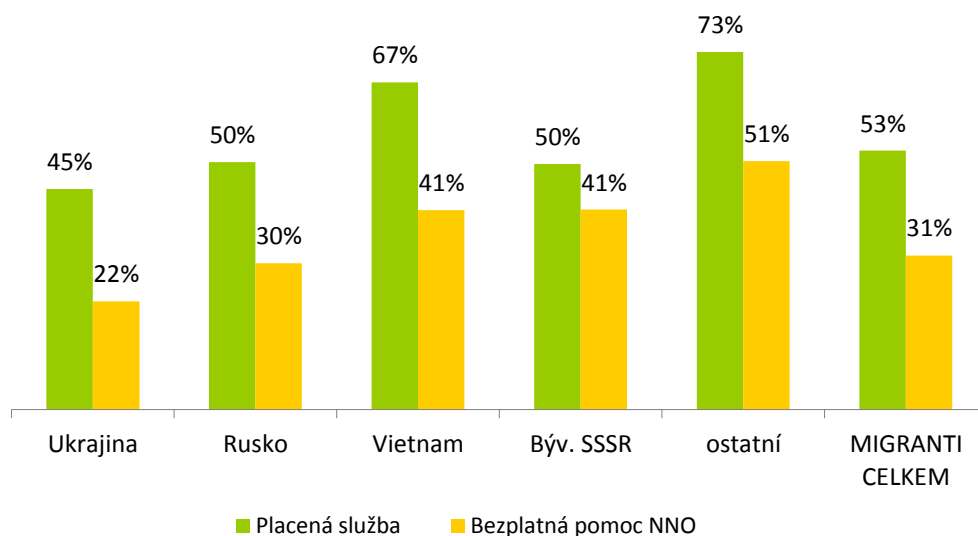
¹⁶ Týká se pouze zkušeností s vyjmenovanými situacemi v dotazníku

¹⁷ Aviette je organizace cílící především na vietnamskou komunitu. Nabízí jazykové kurzy, doučování, tlumočnictví a překladatelství a také poradenství servis.

Graf 5.2: Využívání služeb neziskových organizací a zprostředkovatelů.¹⁸

Graf 5.3: Využívání služeb neziskových organizací a zprostředkovatelů podle státní příslušnosti.¹⁹

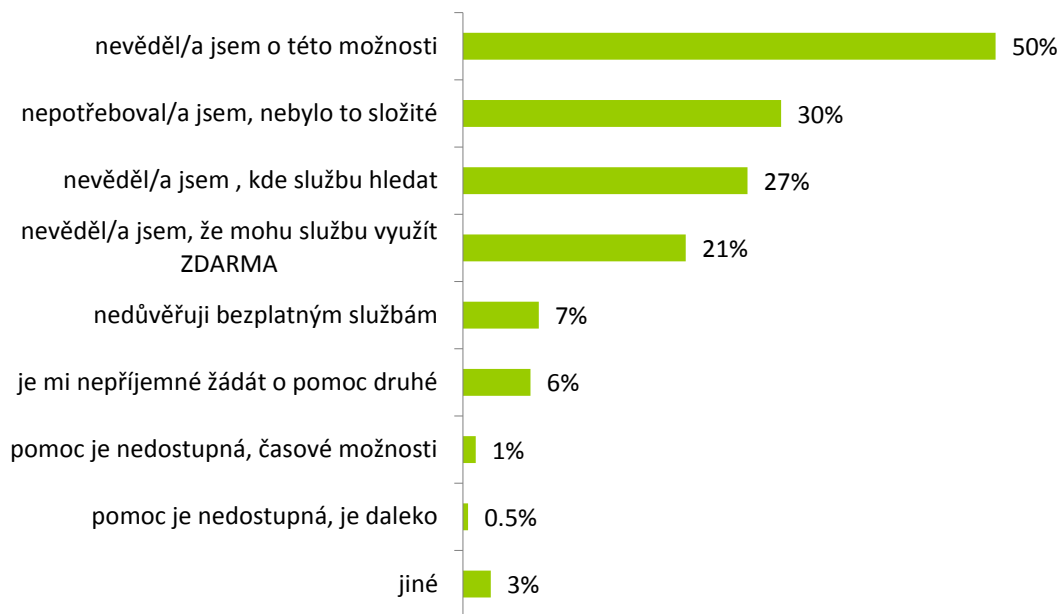
Migranti uváděli, že nevyužívají bezplatných služeb neziskových organizací především z důvodu, že nevědí o této možnosti (50 % z těch, kteří pomoci neziskových organizací nevyužili, Graf 5.4). Někteří migranti pomoc nepotřebují (30 %), protože pro ně není složité situaci vyřešit samostatně. Více než čtvrtina (27 %) nemá dost informací, kde může organizace pomáhající migrantům hledat. Pětina neví, že může služeb využít zdarma (21 %). Bezplatným službám nedůvěřuje jen 7 %. V případě hlavního města jsou služby dobře dostupné z hlediska vzdálenosti i času. Důvody se mírně liší podle původu migrantů (Graf 5.5). Rusové jsou relativně lépe informovaní o nabídce služeb neziskových organizací

¹⁸ Graf zaznamenává odpovědi všech respondentů, kteří uvedli, že danou situaci řešili, bez ohledu na to, jestli to pro ně bylo složité.

¹⁹ Graf zaznamenává odpovědi všech respondentů, kteří využili či zaplatili alespoň za jednu z uvedených služeb, bez ohledu na to, jestli to pro ně bylo složité.

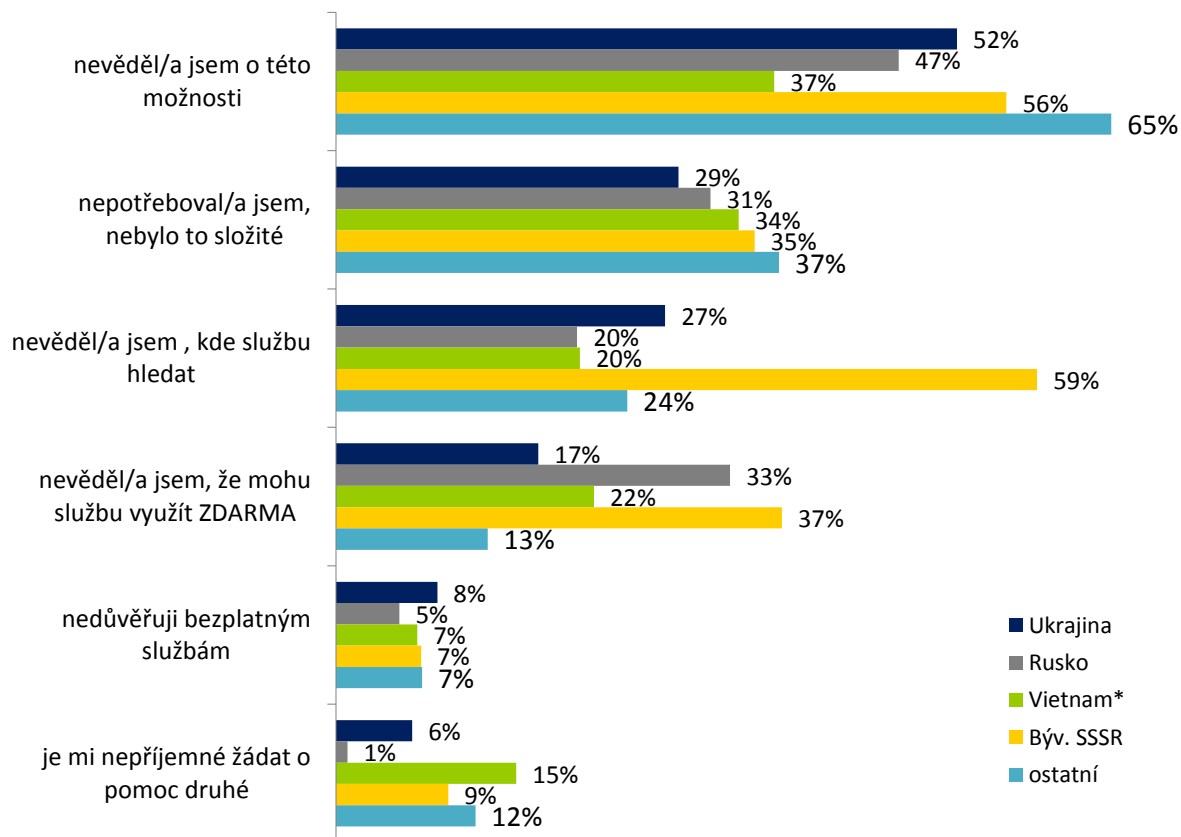
zejména ve srovnání s Ukrajinci, ale část z nich neví, že jsou konzultace poskytované zdarma (33 % Rusů oproti 21 % všech migrantů a oproti 17 % Ukrajinců).

Graf 5.4: Proč nejsou využívány bezplatné služby neziskových organizací?²⁰

²⁰ Na otázku odpovídali pouze respondenti, kteří nikdy nevyužili pomoc neziskové organizace (N=314).

Graf 5.5: Proč nejsou využívány služby neziskových organizací podle státní příslušnosti.²¹

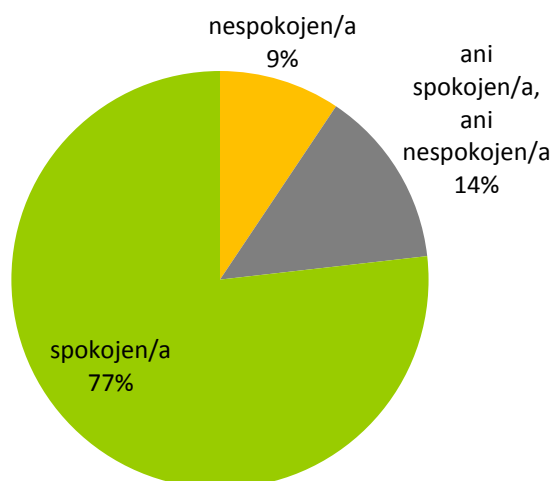
Pomoc neziskové organizace i v dalších, než již v zmíněných situacích, využilo 17 % respondentů. Nejčastějším vyhledávaným typem pomoci je pomoc právní, většinou související s vyřizováním pobytu a pomoc s nejrůznějšími typy dokumentů a odvoláními. Ze sociální oblasti jde nejčastěji o pomoc s hledáním práce. V neziskových organizacích migranti také často využívají kurzy češtiny.

Pokud se již migranti k pomoci neziskových organizací dostanou, jsou ve většině případů spokojeni (77 % - Graf 5.6), úroveň se však liší podle státní příslušnosti respondenta. Nejvýrazněji se pak liší Ukrajinci, kteří jsou výrazně méně spokojeni než respondenti jiných státních příslušností (68 %) a Vietnamci, kteří jsou naopak ze všech respondentů nejméně nespokojeni (Graf 5.7).

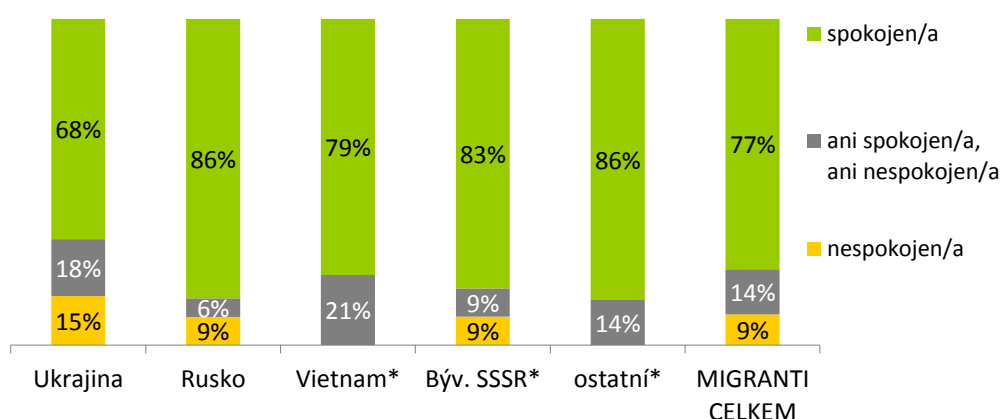
²¹ Na otázku odpovídali pouze respondenti, kteří nikdy nevyužili pomoc neziskové organizace (N=314).

Graf 5.6: Spokojenost s pomocí neziskové organizace.²²

Graf 5.7: Spokojenost s pomocí neziskové organizace podle státní příslušnosti.²³

Neziskové organizace zná zhruba polovina migrantů (alespoň jednu zná 48 %). Nejznámější migrantskou neziskovou organizací je Inbáze, kterou zná 20 % dotázaných. Integrační centrum Praha se umístilo na druhém místě, zná ho 15 % migrantů (jedná se pouze o respondenty, kteří nebyli kontaktováni přes ICP a kteří nedostali spolu s dotazníkem leták o ICP, klienti ICP byli z této analýzy vyloučeni). Více než desetina je povědomé logo CIC a 8 % označilo logo OPU. Ostatní organizace zaznamenalo po 5 % migrantů, s výjimkou La Strady (2 % - Graf 5.8).

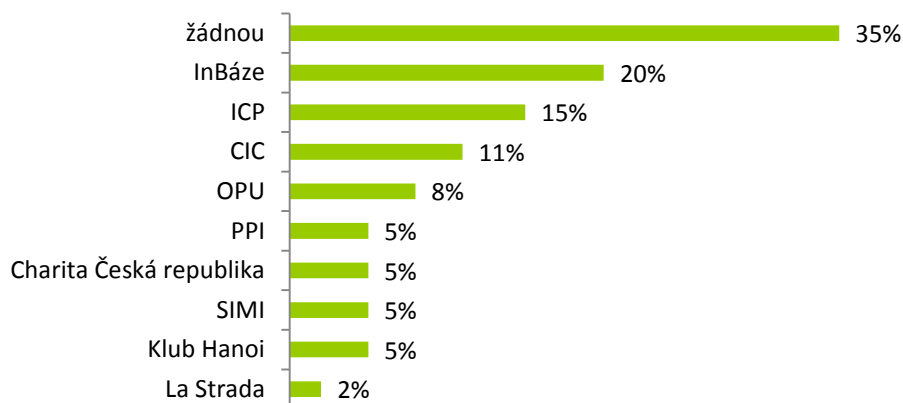
Neziskové organizace jsou relativně málo známé mezi Ukrajinci (61 % nezná žádnou), naopak Rusové jsou informovaní nadprůměrně (60 % zná některou NNO – Graf 5.9).

²² Na otázku měli odpovědět pouze ti respondenti, kteří využili pomoc neziskové organizace (N=181).

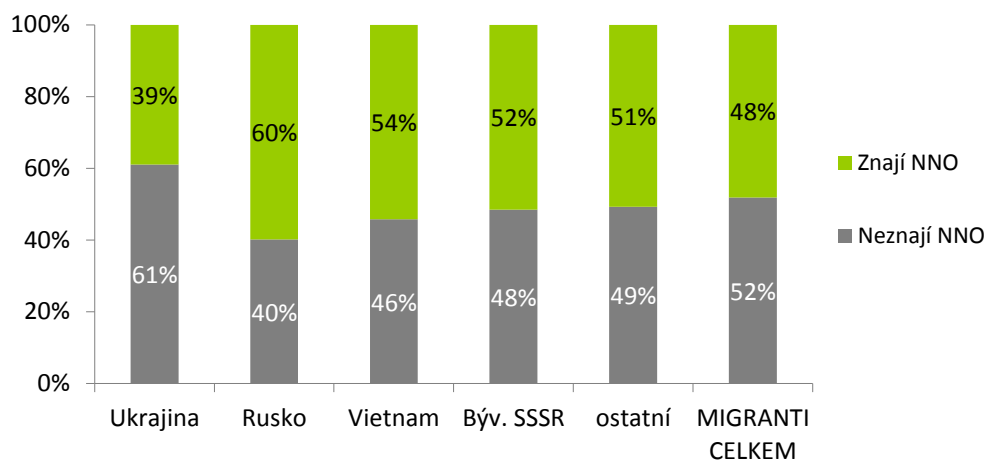
²³ Na otázku měli odpovědět pouze ti respondenti, kteří využili pomoc neziskové organizace (N=181).

Znalost neziskových organizací jsme zkoumali i mezi potvrzenými klienty Integračního centra Praha (jedná se o respondenty kontaktované přímo v ICP), přičemž se ukázalo, že celá pětina nevybrala logo ICP mezi organizace, o kterých někdy slyšeli (Graf 5.9).

Graf 5.8: Znalost neziskových organizací.²⁴

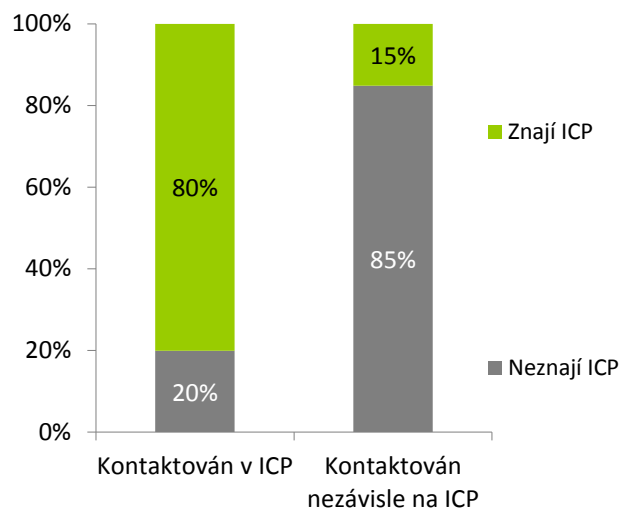
Graf 5.9: Znalost neziskových organizací podle státní příslušnost.²⁵

²⁴ V grafu jsou zahrnuti pouze respondenti, kteří nejsou klienty ICP (N=570).

²⁵ V grafu jsou zahrnuti pouze respondenti, kteří nejsou klienty ICP (N=570).

Graf 5.10: Znalost ICP mezi klienty a neklienty.

Shrnutí

„Tak životní styl je tady dobrý, stejně jako ve Venezuele. Ve Venezuele je ale vysoká kriminalita. Tady taková není. Cítíte se tady více bezpečně, když jdete do města, obzvlášť v noci. Nebojíte se taky využívat dopravu v kteroukoli hodinu. Ve dne v noci. To je opravdu dobré. Pracovních možností myslím není mnoho. Kvůli krizi. To není jen tady, ale všude po světě. Obzvlášť pro lidi s odborným zaměřením. Hlavně pro cizince, kteří nemluví česky, není snadné najít si dobrou práci. Ale možnosti tu čas od času jsou. Myslím, že práci není snadné najít, takže se lidé často stávají nezávislími, nabízejí vlastní služby. Nebo dělají změny ve svém životě, jako jsem udělala já. Už nepracuji pro lidi z marketingu, ale dělám více jednoduché práce. Toto je jedna stránka. Ale myslím, že tady člověk může v podstatě nalézt všechno. Nevím, já jsem docela spokojená.“

Venezuelanka, 40 let

Takže „Jak se žije migrantům a migrantkám na území hl. m. Prahy“?

Dá se říci, že výše uvedená citace rozhovoru s jednou z našich respondentek, může být výstižným shrnutím výsledků tohoto šetření, přesto si jej dovolíme rozvést.

Migranty žijící v Praze je potřeba vnímat jako vysoce diferencovanou skupinu obyvatelstva. Z výsledků šetření vyplývá, že zatímco vzdělání, věk a pohlaví, tedy nejčastější sledované demografické faktory, hrají svou roli pouze v některých aspektech života pražských migrantů, významný vliv má spíše to, z jaké země tito lidé pocházejí. Nejde přitom pouze o situace, kdy je na migrantovi na první pohled patrná jeho odlišnost, která mu mnohdy komplikuje navazování vztahů a řešení problémů v českém prostředí, a může vést i k častějšímu setkávání s xenofobním chováním. Mnohem více se u migrantů různých státních příslušností liší to, jak vnímají a jaké postoje zaujímají ke stejným životním situacím a výzvám, které před ně život v cizí zemi klade. Z šetření vyplynulo, že Vietnamci a anglicky mluvící migranti se setkávají s problémy v jiných situacích, než přichází ze zemí bývalého sovětského svazu a naopak. Zatímco pro Vietnamce a příslušníky neslovanských států je velmi těžké naučit se česky, takže i přes dlouhé doby pobytu nejsou schopni překonat jazykovou bariéru, která jim brání jak v navazování vztahů s majoritou, tak i v hledání práce a v kontaktech s úřady, příslušníci slovanských národů mají učení jazyka zjednodušené, ale kvůli vysoké koncentraci krajanů v Praze zůstávají ve svých komunitách často uzavřeni také.

Kromě českého jazyka je pro spokojený život v Praze potřeba také zaměstnání a práce je také nejčastější změnou, kterou by migranti v Praze uvítali. Nemohou-li migranti najít práci ve svém oboru (více než polovina respondentů měla vysokoškolské vzdělání), což se stává často, jsou ochotni dělat i méně kvalifikovanou činnost, případně zakládat vlastní podniky. Migranti často chápou méně kvalifikovanou práci jako dočasné řešení, díky kterému mohou dostat šanci lépe proniknout do českého prostředí a naučit se jazyk, takže v budoucnosti budou mít větší příležitost uplatnit se ve svém oboru.

Jakožto pracovníci v neziskovém sektoru jsme se soustředili na informovanost a orientaci migrantů v nabídkách bezplatných služeb, která se jeví jako problematická. Nově přichozí migrant využívá, vzhledem k jazykové a kulturní bariéře, nejdříve služeb lidí, kteří se v migrantských komunitách pohybují, protože jsou jejich součástí, tedy zprostředkovatelů. Pokud tito lidé vykonávají své služby za úplatu, není to až takový problém, vyskytují se mezi nimi nicméně i podvodníci, kvůli kterým se migrant mnohdy dostane do mnohem větších potíží, než s jakými na začátku přišel. Dostane-li se přesto k neziskové pomoci, je většinou spíše spokojen. Zajímavé nicméně je, že ačkoli mnozí migranti

neziskovou pomoc využívají, mnohdy buď nepoznají organizaci, která tyto služby poskytuje, nebo nevědí o všech jejích službách. Migranti se ať už kvůli jazykové, nebo kulturní bariéře, o službách nejčastěji vůbec nedozvědí, nevědí kde takové informace hledat a často, i když už se k nim tyto informace dostanou, nepochopí, že jsou tyto služby nabízeny zdarma, protože na takový přístup nejsou zvyklí.